

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yritystoiminnan tukemisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan yritystuesta annetun lain uudistamista säätämällä sen korvaava laki yritystoiminnan tukemisesta. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on suorien yritystukien järjestelmän selkeyttäminen, tukien vaikuttavuuden parantaminen ja tukien käytön valvonnan tehostaminen. Uudistamisen tarpeet liittyvät keskeisiltä osiltaan EY:n rakennerahasto-ohjelmien uuden kauden alkamiseen vuoden 2000 alusta.

Lakiehdotuksen mukaisia suoria yritystukia käytettäisiin yleiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämiseen eli pk-politiikkaan, alueelliseen elinkeinopolitiikkaan sekä Euroopan yhteisön rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon yritystoiminnan osalta.

Suorien yritystukien järjestelmää selkeytettäisiin siten, että yhdistettäisiin olemassa olevia tukiohjelmiä. Kehitysalueen investointituki ja pienyritystuki yhdistettäisiin investointitueksi. Pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistukeen yhdistettäisiin nykyisin erillisen kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksen perusteella myönnettävä tuki yritysten kansainvälistymiseen. Toimintaympäristötukeen sisältyisi uutena yritystuki-instrumenttina mahdollisuus myöntää rahoitus pääomasijoituksena alueellisiin pääomasijoitusrahastoihin. Muutoksella tähdättäisiin EY:n alue- ja rakennepoliittikan tavoitteiden mukaisesti yritystukien monipuolistamiseen. Näin ollen yritystukien järjestelmä koostuisi kolmesta tukimuodosta eli investointituesta, kehittämistuesta pienille ja keskisuurille yrityksille sekä toimintaympäristötuesta.

Esityksen mukaisia yritystukiohjelmiä käytettäisiin ensisijaisesti EY:n rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon vuoden 2000 alusta alkavalla ohjelmakaudella. Siinä tarkoituksessa ne muodostaisivat kansallisen säädöstön, joka ohjaa sekä EY:n rakennerahastoista Suomeen myönnettävien varojen että vastaavien kansallisten rahoitusosuuksien käyttöä yritystoiminnan edistämiseksi. Lisäksi esityksen mukaisia tukiohjelmiä voisi käyttää kansallisesti rahoitettuihin yritystukiin.

Esityksessä on otettu huomioon EY:n säädösten muutokset sekä alue- ja rakennepoliittikan tavoitteet, jotka sisältyvät rakennerrahastojen yleisasetukseen ja Euroopan aluekehitysrahastoa koskevaan asetukseen. Uuden ohjelmakauden alkamiseen liittyy myös EY:n valtioneuvoston päätösten muuttuminen erityisesti alueellisten tukien osalta. Muutokset on esityksessä otettu huomioon.

Lainsäädännöllä tähdättäisiin myös suorien yritystukien vaikuttavuuden parantamiseen sekä tukien käytön valvonnan tehostamiseen.

Yritystuesta annettu laki on ollut voimassa vuodesta 1994 alkaen. Sen korvaava ehdotettu yritystoiminnan tukemista koskeva laki olisi määräaikaan saakka. Laki tulisi voimaan asetuksella sen jälkeen, kun Euroopan komissio on käsitellyt siihen sisältyvät tukiohjelmat.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Voimassa oleva lainsäädäntö	3
2.2. Euroopan yhteisön rakennerahasto-ohjelmat	5
2.3. Euroopan yhteisön valtiontukipolitiikka ja -valvonta	5
2.4. Nykytilan arviointi	6
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	8
3.1. Esityksen tavoitteet	8
3.2. Keskeiset ehdotukset	8
4. Esityksen vaikutukset	10
4.1. Taloudelliset vaikutukset	10
Vaikutukset valtion talouteen	10
Vaikutukset pieniin ja keskisuuriin yrityksiin	10
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	11
4.3. Ympäristövaikutukset	11
5. Asian valmistelu	11
5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto	11
5.2. Lausunnot	12
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	12
6.1. Riippuvuus muista esityksestä	12
6.2. Ilmoittaminen Euroopan yhteisöjen komissiolle	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1. Lakiehdotuksen perustelut	12
1 luku. Yleiset säännökset	12
2 luku. Investointituki ja yritystoiminnan aloittamisvaiheeseen liittyvä käynnistystuki	14
3 luku. Toimintaympäristötuki	16
4 luku. Pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistuki	17
5 luku. Tuen hakeminen ja maksaminen	18
6 luku. Erinäiset säännökset	19
7 luku. Voimaantulosäännökset	24
2. Voimaantulo	24
LAKIEHDOTUS	25
Laki yritystoiminnan tukemisesta	25

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Esityksessä ehdotetaan yritystuesta annettu laki (1136/1993) uudistettavaksi säätämällä sen korvaava laki yritystoiminnan tukemisesta. Ehdotukseen uuden lain säätämisestä voimassa olevan lain muuttamisen sijasta on päädytty sen johdosta, että asiallisia ja puhtaasti teknisiä muutostarpeita sisältyi valtaosaan voimassa olevan lain säännöksistä, minkä vuoksi oli lainsäädäntöteknisesti tarkoituksenmukaisempaa kirjoittaa lakiteksti kokonaan uudelleen.

Uudistettavaa lainsäädäntöä käytettäisiin suoriin yritystukiin pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämiseksi eli pk-politiikan, alueellisen elinkeinopolitiikan ja Euroopan yhteisön alue- ja rakennepolitiikan toteuttamiseen yritystoiminnan osalta.

Esitys sisältää kolme tukimuotoa eli yritystukiohjelmaa. Ne olisivat investointituki ja siihen liittyvä käynnistystuki (investointituki), pienten ja keskisuuren yritysten kehittämistuki (kehittämistuki) sekä tuki yritysten toimintaympäristön parantamiseen (toimintaympäristötuki). Niitä käytettäisiin ensisijaisesti rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1260/1999, jäljempänä rakennerahastojen yleisasetus, tarkoitettujen ohjelmien (rakennerahasto-ohjelmat) toimeenpanossa tarkoitettuina tukiohjelmina. Tässä tarkoituksessa ne muodostaisivat kansallisen säännösten, joka ohjaa sekä EY:n rakennerahastoista Suomeen myönnettävien varojen (rakennerahastovarot) että vastaavien kansallisten rahoitusosuuksien käyttöä suorien yritystukien osalta. Lisäksi esityksen mukaisia yritystukiohjelmaa voitaisiin käyttää kansallisesti rahoitettuihin tukiin yrityksille.

Yritystoiminnan tukemisesta ehdotettu laki olisi tarkoitus säätää määräaikaiseksi. Lain ehdotetaan olevan voimassa EY:n rakennerahasto-ohjelmien kauden 2000–2006 ajan.

Esityksessä on otettu huomioon EY:n säädösten muutokset, kuten rakennerahastojen yleisasetus. Siinä on myös otettu huomioon alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet, jotka sisältyvät Euroopan aluekehitysrahastosta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 1783/1999. Alkava ohjelmakautta koskevat alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet korostavat yritystoimin-

nan ja sen edellytysten kehittämistä laajalaisesti ja monipuolisesti, jotta ohjelma-alueilla voitaisiin kasvattaa kilpailukykyistä yrityskantaa ja luoda uusia työpaikkoja.

EY:n alue- ja rakennepolitiikan samoin kuin kansallisen yritystukipolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat yritystoimintaan myönnettävän julkisen tuen vaikuttavuuden parantaminen sekä tukien käytön valvonnan tehostaminen. Esitys sisältää tähän tavoitteeseen tähtääviä muutoksia, kuten yritystukien tavoitteiden täsmentämisen sekä niiden toteutumisen seuraamisen nykyistä järjestelmällisemmin.

Esitys sisältää nykyiseen lakiin verrattuna useita rakenteellisia muutoksia, joiden tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa suorien yritystukien järjestelmää. Nyt erillisenä tukiohjelmana oleva, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen perustuva tuki yritysten kansainvälistymiseen ehdotetaan otettavaksi osaksi yritystoiminnan tukemisesta ehdotettua lakia ja sen mukaista kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille. Kehitysalueen investointituki ja pienyritystuki yhdistettäisiin yhdeksi tukimuodoksi eli investointitueksi. Rakennerahastojen yleisasetuksen linjan mukaisesti yritystukien välineistöä on tarkoitus laajentaa. Tässä tarkoituksessa selkeytettäisiin pääomasijoitus-toimintaan tarkoitettujen varojen käyttöä koskevia säännöksiä.

2. Nykytila

2.1. Voimassa oleva lainsäädäntö

Yritystuesta annettua lakia on sovellettu vuodesta 1994. Laki sisältää kehitysalueen investointituen, pienyritysten investointi- ja käynnistystuen sekä pienyritystukeen sisältyvän yrityshautomotuen sekä kehittämistuen pienille ja keskisuurille yrityksille. Vuonna 1996 lakiin lisättiin säännökset tuen myöntämisestä yritysten toimintaympäristön parantamiseen. Yritysten kansainvälistymiseen on myönnetty kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen nojalla tukea vuodesta 1994 alkaen.

Kehitysalueen investointitukea on voitu myöntää alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) mukaisilla kehitysalueilla ja rakennemuutosalueilla toteutettaville hankkeille tukialueittain porrastettuna. Pienyritys-

tukea on voitu myöntää investointien osalta pääosin samoin perustein kuin kehitysalueen investointitukea. Tukialueiden ulkopuolella on voitu myöntää pienyritystukea investointeihin enintään 15 % hyväksyttävistä menoista. Uusien työpaikkojen perusteella pienyritystukea on voitu myöntää yhdenmukaisin perustein koko maassa. Kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille on voitu myöntää koko maassa siten, että tuotekehitykseen myönnettävässä tuessa on ollut korotettu enimmäistukitaso kehitysalueilla. Toimintaympäristötukea on voitu myöntää koko maassa samoin perustein kuitenkin siten, että yritysten ollessa tuen saajina noudatetaan investointi- ja kehittämistukien

enimmäismääriä koskevia rajoituksia. Tukea yritysten kansainvälistymiseen on voitu myöntää yhdenmukaisin perustein koko maassa.

Vuonna 1998 yritystukea myönnettiin kappale- ja markkamääräisesti seuraavasti ottaen huomioon sekä valtion rahoituksen että EY:n rahoituksen. Lukuihin sisältyy myös erillisen kaupan- ja teollisuusministeriön 25 päivänä syyskuuta 1998 antaman päätöksen nojalla myönnetty kansainvälistymistuki yrityskohtaisten päätösten osalta. Taulukko sisältää myös arvion uusista työpaikoista, joiden syntymiseen tuilla on vaikutettu, sekä tiedot keskimääräisistä tukitasoista suhteessa hyväksyttyihin kustannuksiin.

Tukimuoto	Päätökset kpl	Tuki 1000 mk	Uusia työpaikkoja	Keskimääräinen tuki-%
Kehittämistuki	460	47 063	974	41,8
Investointituki	584	311 726	3 083	19,6
Pienyritystuki	1138	111 377	2 144	17,4
Toimintaympäristötuki	93	51 536	721	44,5
Kansainvälistymistuki	768	84 595	1 726	49,7
Yhteensä	3 043	606 297	8 648	

Suorien yritystukien suuntaaminen pieniin ja keskisuuriin yrityksiin on voimistunut lain voimassaoloaikana hallitusohjelmien ja eduskunnalle vuonna 1997 annetun elinkeinopoliittisen selonteon linjausten mukaisesti. Tukea voidaan nykyisin myöntää suurille yrityksille vain erityisistä syistä. Vuonna 1998 myönnettyistä tuista markkamääräisesti alle 10 % ja kappalemääräisesti alle 1 % kohdistui suurille yrityksille. Sen sijaan suorien yritystukien vaikutuspiiri on laajentunut, kun yritystuista annetun lain toimialarajoituksia on asteittain lievennetty. Tuotannollisten, matkailu- ja yrityspalveluyritysten lisäksi pienyritystukea on mahdollista nykyään myöntää sellaisille palveluyrityksille, joilla on merkitystä alueen palvelujen saatavuuden kannalta. Kehittämistukea on mahdollista myöntää kaikkien toimialojen pienille ja keskisuurille yrityksille. Laajennus on perustunut elinkeinopoliittisen selonteon linjauksiin.

Investointitukea myönnetään yritystoiminnan aloittamisessa tai laajentamisessa tarpeelliseen käyttöomaisuuden, kuten konei-

den, laitteiden, rakennusten ja maa-alueiden hankintaan sekä käyttöomaisuuden muutos- ja parannustöihin. Pienyritystukea voidaan myöntää investointituen lisäksi käynnistystukena yritystoiminnan aloittamisen tai laajentamisen aiheuttamien palkka- ja välillisten työvoimakustannusten perusteella. Pienyritystukea voidaan myöntää myös toimitiloja ja palveluja tarjoavan yrityshautomon välityksellä yrityksille. Kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille myönnetään kehittämishankkeisiin, joilla parannetaan yrityksen tuotteiden tai tuotannon tasoa, liikkeenjohtoa tai markkinointia. Kehittämistukea voidaan myöntää myös pienten ja keskisuurten yritysten perustamis- ja toimintaedellytysten selvittämiseen. Tukea yritysten toimintaympäristön parantamiseen voidaan myöntää hankkeisiin, joilla kehitetään yritysten tarvitsemia palveluja ja parannetaan pienten ja keskisuurten yritysten toimintapuitteita pysyväisluontoisesti. Tukea voidaan myöntää ensisijaisesti julkisille yhteisöille, kuten oppilaitoksille, tutkimuslaitoksille ja

kunnille.

Yritystuesta annetun lain mukaisia tukia ovat myöntäneet 31 päivään elokuuta 1997 saakka kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistot. Sen jälkeen tuen ovat myöntäneet työvoima- ja elinkeinokeskukset, jotka perustettiin kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön yhteiseksi aluehallinnoksi edistämään alueensa elinkeinotoimintaa. Investointituen myöntää kuitenkin kauppa- ja teollisuusministeriö silloin, kun hankkeen hyväksyttävät kustannukset ylittävät 10 miljoonaa markkaa tai jos ministeriö erityisistä syistä pidättää päätösvallan itsellään. Yrityshankkeen hyväksymisestä alueensa rakennerahastojen tavoiteohjelmaan päättävät kauppa- ja teollisuusministeriön perustamat maakuntakohtaiset EU-yritystukityöryhmät. Niihin kuuluvat alueella julkista yritysrahoitusta myöntävien keskeisten tahojen sekä maakunnan liiton edustajat. Varsinaisen tuen myöntöpäätöksen tekee kuitenkin työvoima- ja elinkeinokeskus tai kauppa- ja teollisuusministeriö. Myöntämispäätöstä edeltää yritystutkimus, jossa tarkastellaan muun muassa tukea hakeneen yrityksen liiketoimintaa sekä tuettavaksi esitettävää hanketta ja sen merkitystä yritykselle.

Tukea yritysten kansainvälistymiseen on myönnetty vuodesta 1994. Aiemmin kyseinen tuki oli nimeltään viennedistämistuki. Tukea koskevat voimassa olevat säännökset sisältyvät kauppa- ja teollisuusministeriön 25 päivänä syyskuuta 1998 antamaan päätökseen. Tukea myönnetään yritysten merkittäviin kansainvälistymishankkeisiin, joiden tarkoituksena on joko uuden tuotteen markkinoinnin käynnistäminen tai uuden markkina-alueen avaaminen. Tuki kohdistetaan ensisijaisesti teollista toimintaa harjoittaville yrityksille, mutta sitä voidaan myöntää myös palveluyrityksille. Euroopan talousalueella (ETA) kansainvälistymistukea voidaan myöntää vain pienille ja keskisuurille yrityksille ja sen ulkopuolella periaatteessa suurillekin yrityksille. Käytännössä tuki on kohdistunut lähes yksinomaan pienille ja keskisuurille yrityksille.

Kansainvälistymistuen yritysmaatkoiset päätökset siirrettiin vuonna 1996 tehtäväksi työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Tämä lakiehdotus koskee näitä työvoima- ja elinkeinokeskuksissa tehtäviä kansainvälistymispäätöksiä. Lakiehdotuksen soveltamisalan piiriin eivät kuulu valtakunnalliset, toimialakohtai-

set eivätkä muut laajat kansainvälistymistä edistävät yritysten yhteishankkeet mukaan lukien matkailuhankkeet, joita käsittelee edelleen kauppa- ja teollisuusministeriö.

2.2. Euroopan yhteisön rakennerahasto-ohjelmat

Siitä lähtien, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi vuoden 1995 alussa, yritystuesta annettuun lakiin sisältyviä yritystutkimuksia on käytetty rakennerahasto-ohjelmien tukiohjelmina. Tämä on merkinnyt sitä, että mainitut tukiohjelmat ovat muodostaneet rakennerahasto-ohjelmien yrityshankkeiden kansallisen säädöspohjan. Lisäksi ohjelmiin hyväksyttyjen yrityshankkeiden on pitänyt täyttää EY:n lainsäädännön vaatimukset ja tukea ohjelmissa määriteltäjä tavoitteita.

Rakennerahastojen kauden 1995—1999 ohjelmissa yritystuesta annetun lain mukaiset tukiohjelmat ovat olleet kehitysalueen investointituki, pienyritystuki, kehittämistuki pienille ja keskisuurille yrityksille sekä tuki yritysten toimintaympäristön parantamiseen. Lisäksi rakennerahasto-ohjelmissa on tukiohjelmana käytetty erilliseen kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen perustuvaa tukea yritysten kansainvälistymiseen.

Suorilla yritystuilla on ollut keskeinen asema rakennerahastojen alueellisten tavoiteohjelmien eli tavoitteiden 6, 2 ja 5b sekä yhteisöaloiteohjelmien Interreg, SME ja Leader toimeenpanossa ja kansallisena säädöspohjana. Euroopan aluekehitysrahaston varojen käytöstä noin puolet on kanavoitunut yritysten ja niiden toimintaympäristön kehittämiseen mukaan lukien teknologian kehittämis-keskuksen tukiohjelmat. Toinen puoli varojenkäytöstä on koostunut muiden hallinnonalojen hankkeista. Tavoiteohjelmien työpaikkoja synnyttävästä vaikutuksesta noin kaksi kolmannesta on arvioitu aiheutuvan yrityshankkeista.

2.3. Euroopan yhteisön valtiontukipolitiikka ja -valvonta

Euroopan talousaluetta koskevan ETA-sopimuksen voimaantulo vuoden 1994 alusta saattoi Suomen Euroopan yhteisön valtiontukipolitiikan ja -valvonnan piiriin. Sen vuoksi oli tarpeen, että yritystuesta annettuun lakiin sisällytettiin säännökset julkisen tuen eli valtiontuen yhteenlasketusta eli kumula-

tiivisesta enimmäismäärästä kullakin kehitysalueen tai rakennemuutosalueen tukialueella.

EY:n valtiontukisäännöt sisältyvät Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87—89 artiklaan. Yhteisön lainsäädäntö kieltää yhteismarkkinoille soveltumattoman julkisen tuen myöntämisen yrityksille. Sallitusta tuesta on säädetty komission päätöksillä, jotka ovat muun muassa tukikoodeja, tukien suuntaviivoja tai tukikehyksiä. Sallittuja julkisia tukia yrityksille ovat muun muassa pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävät tuet, tutkimuksen ja kehityksen tuki, alueellisin perustein myönnettävät tuet, koulutukseen ja konsultointiin myönnettävät tuet sekä työllisyysperusteiset tuet.

Valtiontuen (englanniksi state aid) käsite yhteisön lainsäädännössä kattaa julkisen tuen kokonaisuudessaan siten, että siihen luetaan valtion tuen lisäksi kuntien, kuntayhtymien ja maakuntien liittojen sekä EY:n tuki. Tukisääntöjä sovelletaan yleisesti riippumatta tuen muodosta, joka voi olla avustus, korkotuki tai verohuojennus tai sellainen laina, takaus, takuu tai muu rahoitus, johon sisältyy saajalle tukea.

Komission harjoittama valtiontukien yleisvalvonta perustuu tukiohjelmien ilmoittamiseen eli notifiointiin komissiolle, niiden hyväksymiseen komissiossa sekä jäsenmaiden raportointiin tukiohjelmien soveltamisesta. Ennen tukiohjelman ilmoittamista komissiolle ja komission hyväksyntää tukijärjestelmää ei voi ottaa käyttöön.

EY:n valtiontukipolitiikan tavoitteena on karsia yhteismarkkinoilla kilpailua haittaavia ja vääristäviä tukia sekä vaikuttaa siihen, että tuet suunnataan hyväksytyihin, lähinnä horisontaalisiin ja alueellisiin tarkoituksiin. Valtiontukien kokonaismäärä Euroopan unionin alueella on vähitellen laskenut. Teollisuuden valtiontukia koskevan seitsemän yleiskatsauksen (SEC(99) 148) mukaan Suomen valtiontukien kokonaistaso vuosina 1995—1997 oli runsas puolet Euroopan unionin jäsenmaiden tukien keskiarvosta suhteutettuna teollisuuden jalostusarvoon. Suomen yritystukien rakenne poikkeaa EU:n jäsenmaiden keskiarvosta siten, että Suomessa painopiste on tutkimus- ja kehittämistuissa, kun taas EU:n jäsenmaissa keskimäärin painopiste on alueellisissa tuissa. Yhtenä komission tavoitteena on keventää yritysten välisen kilpailun kannalta vähemmän haitallisten yritystukien, kuten pienten

ja keskisuurten yritysten tukien valvontaa.

Yritystuesta annetun lain sisältämistä tukiohjelmista kehitysalueen investointituki on hyväksytty ETA-sopimuksen aikana Eftan valvontaviranomaisen toimesta vuonna 1994. Samoin yritysten kansainvälistymistuen on hyväksynyt Eftan valvontaviranomainen niinikään vuonna 1994. Muut tukiohjelmat on hyväksynyt komissio. Suomi on vuonna 1998 ilmoittanut komissiolle uudistavansa yritystuesta annetun lain ja siihen sisältyvät tukiohjelmat vuoden 2000 alkuun mennessä. Tämä esitys yritystoiminnan tukemisesta muodostaa keskeisen osan tästä uudistustyöstä.

Tämän esityksen sisältämien tukiohjelmien käsittelyyn komissio soveltaa osittain uudistettuja valtiontukisääntöjä. Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat (EYVL C73/1998) tulevat voimaan vuoden 2000 alusta alkaen. Koulutusta ja konsultointia koskevat tukikehykset (EYVL C343/1998) ovat tulleet voimaan vuoden 1998 lopulla. Aiemmin hyväksyttyjä tämän esityksen valtiontukikäsittelyyn vaikuttavia valtiontukisääntöjä ovat pienten ja keskisuurten yritysten valtion tukia koskevat suuntaviivat (EYVL C 213/1996) sekä tutkimukseen ja kehitykseen myönnettävää valtion tukea koskevat kehykset (EYVL C45/1996).

2.4. Nykytilan arviointi

Yritystuesta annetun lain uudistamiseen ja muuttamiseen on useita syitä. EY:n rakennerahasto-ohjelmien uuden kauden alkaminen ja komission alueellisia tukia koskevien säännösten uudistaminen vuoden 2000 alusta edellyttävät yritystuesta annetun lain mukaisten tukiohjelmien sopeuttamista näihin uudistuksiin. Sanotun lain uudistamistarpeita aiheuttavat myös yritystuen yleisistä ehdoista annettu laki (786/1997) sekä hallitusohjelman linjaukset ja elinkeinopoliittisen selonteon suositukset.

EY:n alue- ja rakennepolitiikan osalta yritystukia koskevan lainsäädännön uudistustarpeet liittyvät erityisesti rakennerahasto-ohjelmien elinkeinopoliittikkaa korostaviin tavoitteisiin, joiden saavuttaminen edellyttää kansallisen säädösten kehittämistä.

Yritystuen yleisistä ehdoista annettu laki edellyttää, että yritystukiohjelmat laaditaan määräaikaikaisiksi ja että niiden vaikuttavuutta ja toimivuutta arvioidaan määräajoin. Lain mukaan yritystukiohjelmat on kohdennettava

sellaisiin tarkoituksiin, joilla poistetaan puutteita markkinoiden toiminnassa ja ne on laadittava siten, että tukien kilpailua vääristävät vaikutukset ovat mahdollisimman vähäisiä. Hallitusohjelman mukaan yritystukien vaikuttavuuden arviointia lisätään ja kehitetään arvioinnin menetelmiä.

Sekä uuteen EY:n rakennerahastojen ohjelmakauteen että kansalliseen yritystukipolitiikan kehittämiseen liittyy pyrkimys parantaa yritystukien ja yritystukiohjelmien vaikuttavuutta. Se tarkoittaa yritystukien valikoivampaa kohdistamista siten, että tuet toteuttavat asetettuja elinkeino- ja aluepoliittisia tavoitteita.

Yritystukien vaikuttavuuden parantaminen edellyttää myös tukien haitallisten tai kielteisten vaikutusten karsimista. Haitalliset vaikutukset liittyvät keskeisesti siihen, että tukea saatetaan myöntää sellaisille hankkeille, joissa tuella ei ole vaikutusta. Tätä kutsutaan niin sanotuksi dead weight-ilmiöksi. Sen välttäminen edellyttää, että myönnettävällä tuella on lisäarvoa muun muassa hankkeen laadun, toteuttamisaikataulun tai teknisen tason kannalta tai että hanketta ei toteutettaisi lainkaan ilman tukea. Yritystuesta annetun lain uudistamista valmistellut kauppa- ja teollisuusministeriön asettama työryhmä tilasi Vaasan yliopiston tutkimuslaitokselta selvityksen lain mukaisten tukien vaikutuksista. Selvityksen mukaan noin viidesosa tukea saaneista, tutkimuksen piiriin kuuluneista yrityksistä arvioi, että tuella ei ollut vaikutusta hankkeen toteuttamiseen. Samansuuntaisia tuloksia on saatu komission selvityksessä Euroopan unionin alueelta kokonaisuudessaan.

Yritystukien kielteinen vaikutus voi liittyä erityisesti yritysten väliseen kilpailuun. Tämä niin sanottu displacement-ilmiö tarkoittaa sitä, että jollekin yritykselle myönnettävä tuki heikentää toisten yritysten kilpailutilannetta.

Yritystukien järjestelmää on tarpeen selkeyttää ja yksinkertaistaa myös asiakaspalvelusystä ottaen huomioon sen, että tämän hallituksen esityksen mukaiset tuet kohdistuisivat pääosin pienille ja keskisuurille yrityksille. Tässä tarkoituksessa on tarpeen arvioida yritystuesta annetun lain mukaisten tukiohjelmien samankaltaisuuksia ja siten mahdollisia päällekkäisyyksiä ottaen huomioon myös erillisen kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen nojalla myönnetyn kansainvälistymistuen.

Yritystuesta annetun lain mukaista kehitysalueen investointitukea ja pienyritystukea on voitu myöntää investointien osalta samantyyppisiin hankkeisiin eli lähinnä koneisiin, laitteisiin, rakennuksiin ja maa-alueisiin. Tukiohjelmien ero tältä osin ollut siinä, että pienyritystukea on voitu myöntää myös käynnistystukena palkka- ja välillisiin työvoimakustannuksiin. Kehitysalueilla ja rakennemuutosalueilla myös kyseisten tukiohjelmien tukitasot ovat samat. Sen sijaan kehitysalueen ulkopuolella on voitu myöntää vain pienyritystukea. Tukiohjelmien samankaltaisuudesta on aiheutunut tuen hakijoille vaikeuksia ennakoida, kumpi tukiohjelma kulloinkin tulee kyseeseen.

Kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille on voitu myöntää hankkeisiin, joissa on kysymys yrityksen usean osatoiminnon, kuten tuotteiden, tuotannon, liikkeenjohdon tai markkinoinnin kehittämisestä. Tukea yritysten kansainvälistymiseen sen sijaan myönnetään vain kansainvälistymiseen ja siltä osin erityisesti uuden tuotteen markkinoinnin käynnistämiseen tai uuden markkina-alueen avaamiseen. Markkinoinnin kehittämisen osalta mainitut kaksi tukiohjelmaa voivat kohdistua samantyyppisiin hankkeisiin ja olla siten osittain päällekkäisiä. Myös tukiohjelmien tukitasot ovat tuotekehitystukea lukuun ottamatta samat.

EY:n rakennerahasto-ohjelmien yhteydessä on vähäisessä määrin ohjattu EY:n ja kansallisia varoja pääomasijoitustoimintaan. Asianomaiset säännökset ovat sisällyneet yritystuesta annetun lain nojalla annettuun valtioneuvoston päätökseen (1689/1993). Rahoituksen kanavoimiseen on käytetty välittäjäyhtiönä Kera Oyj:tä, nykyistä Finnvera Oyj:tä. Pääomasijoitustoimintaa koskevia säännöksiä on tarpeen selkeyttää muun muassa siksi, että pääomasijoitustoiminta ei kuulu Finnvera Oyj:n toimialaan.

Suomen liittyttyä Euroopan unionin jäseneksi luotiin tukijärjestelmä, jonka tarkoituksena oli helpottaa elintarviketeollisuuden sopeutumista jäsenyyteen. Tässä tarkoituksessa annettiin 15 päivänä kesäkuuta 1995 valtioneuvoston päätös (883/1995) ensiasteen elintarvikkeiden jalostamiseen kohdistuvasta yritystuesta, jonka mukaista tukea on myönnetty vuosina 1995—1999.

Kansallisen lainsäädännön ja EY:n lainsäädännön kehitys edellyttää myös yritystukien valvonnan parantamista ja sitä koskevien säännösten sekä tukien myöntämisen ja

käytön tarkastusta koskevien säännösten selkeyttämistä. Ne koskevat muun muassa tarkastuksia tekevien tilintarkastajien asemaa, tukia koskevien tietojen saantia sekä tietojen käyttöä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa yritystukilainsäädäntöä niin, että ehdotettu laki yritystoiminnan tukemisesta vastaisi mahdollisimman hyvin yritystukien kehittämisen kansallisia tarpeita ja soveltuisi EY:n rakennerahasto-ohjelmien kansalliseksi säädöspohjaksi. Nämä tavoitteet ovat saavutettavissa säilyttämällä nykyisen lain mukainen suorien yritystukien perussisältö, mutta selkeyttäen kuitenkin samalla yritystukien järjestelmää.

Yritystuesta annetun lain uudistamisen tavoitteena on luoda osaltaan edellytyksiä sille, että julkisen vallan toimenpiteitä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämiseksi voitaisiin edelleen tehostaa. Pienten ja keskisuuren yritysten osalta esityksen tavoitteena on parantaa yritysten yleistä kilpailukykyä, osaamista ja teknologista tasoa, tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä ja kansainvälistymisen edellytyksiä sekä yritysten toimintaympäristöä. Tavoitteena on suunnata tukia hyvät kasvuedellytykset omaaville käynnistys- ja kasvuvaiheen pienille ja keskisuurille yrityksille.

Alueellisen elinkeinopolitiikan osalta esitys sisältää edelleen säännökset kehitysalueilla myönnettävästä investointituesta. Kyseiset alueelliseen valtiontukeen oikeutetut alueet samoin kuin tuen enimmäistasot hyväksyy komissio Suomen esityksestä. Tavoitteena on alueiden kehittämisestä annetun lain mukaisesti edelleen pyrkiä tasoittamaan alueellisen kehityksen eroja edistämällä kilpailukyisen yrityskannan ja tuotantotoiminnan lisäämistä heikommien kehittyneillä alueilla.

Vuosia 2000–2006 koskevan uuden rakennerahastojen ohjelmakauden osalta esityksen tavoitteena on sellainen suorien yritystukien kokonaisuus, joka tukee rakennerahasto-ohjelmien elinkeinopoliittisten ja yritystoiminnan kehittämistä koskevien keskeisten tavoitteiden saavuttamista. Tämä edellyttää ohjelmien toteuttamisessa esille tulevien tarpeiden kannalta monipuolista tukijärjestelmää. Lisäksi ohjelmien elinkeino-

poliittisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yritystukiohjelmien soveltamista niin, että ohjelmien vaikuttavuutta voitaisiin parantaa.

Voimassa olevan lain uudistamisen tavoitteena on edellä mainitun lisäksi yritystukijärjestelmän selkeyttäminen, tukia koskevien päällekkäisyyksien poistaminen ja tukien yhteensovittaminen. Tavoitteena on lisäksi yritystukijärjestelmän hallinnollisen toimivuuden ja joustavuuden parantaminen sekä asiakaslähtöinen toimintatapa.

Kansalliseen ja EY:n varojen käyttöön liittyvien vaatimusten vuoksi on tärkeää parantaa tukien käytön valvontaa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Tuen myöntämisen yleisten lähtökohtien ja tuen suuntaamisen perusteiden selkeyttämiseksi ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös, jossa määritellään lain tarkoitus sekä tuen suuntaamisen perusteet. Tämän säännöksen mukaan lain tarkoituksena olisi edistää yleistä taloudellista kehitystä, elinkeinopoliittisia tavoitteita ja työllisyyttä ottaen huomioon kilpailunäkökohtien lisäksi Euroopan yhteisön ja kansallisen alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet. Säännöksessä tarkoitetulla kilpailunäkökohtien huomioon ottamisella pyritään siihen, etteivät myönnettyt tuet vaikuttaisi kielteisesti yritysten väliseen kilpailuun. Myönnettäessä tukea olisi siten nykyistä tehokkaammin arvioitava tuen vaikutusta muiden yritysten kilpailutilanteeseen. Tarkoitus on sisällyttää yksityiskohtaisemmat säännökset myönnettävien tukien suuntaamisesta sekä tukien vaikutusten arvioinnista ehdotetun lain nojalla annettavaan valtioneuvoston päätökseen, johon ne lakiteknisesti soveltuvat paremmin.

Nykyisiä voimassa olevaan lakiin sisältyviä yritystukiohjelmiä ehdotetaan yhtenäistettäväksi siten, että kehitysalueen investointituki ja pienyritystuki yhdistettäisiin investointitueksi. Se tarkoittaa näiden tukimuotojen tavoitteiden ja myöntämisedellytysten yhdenmukaistamista. Tämä selkeyttäisi tukijärjestelmää sekä tuen hakijan että sen myöntäjän näkökulmasta. Kehitysalueella investointitukea voitaisiin edelleen myöntää myös suurten yritysten hankkeisiin. Käynnistystuki on tarkoitus säilyttää osana investointitukea rajaten se kuitenkin vain aloitusvaiheessa oleville pienille yrityksille. Rajaus perustuu siihen, että käynnistystukea on

myönnetty lähinnä uusien yritysten aloitusvaiheeseen liittyen. Yrityshautomotoiminnan edistämistä on tarkoitus jatkaa. Tuki myönnettäisiin kuitenkin suoraan hautomoissa toimiville pienyrityksille. Tämä on muutos nykyiseen verrattuna ja perustuu lähinnä valvonnallisiin näkökohtiin. Yrityshautomon perustamiseen ja sen toimintojen kehittämiseen voisi edelleen myöntää toimintaympäristötukea.

Kehittämistukeen pienille ja keskisuurille yrityksille ehdotetaan sisällytettäväksi nykyinen erillinen kansainvälistymistuki työvoima- ja elinkeinokeskuksissa käsiteltävien yrityskohtaisten päätösten osalta. Kansainvälistymistukea on voitu myöntää Euroopan talousalueella vain pienille ja keskisuurille yrityksille. ETA-alueen ulkopuolella kansainvälistymistukea on voitu periaatteessa myöntää myös suurille yrityksille, mutta käytännössä tuki on siltäkin osin kohdistunut pienille ja keskisuurille yrityksille. Kansainvälistymistuen sisällyttäminen pienten ja keskisuuren yritysten kehittämistukeen rajaa suuret yritykset kokonaan pois tuen piiristä. Tämä vastaa yritystukien kehittämisen yleistä linjaa.

Ehdotettuun lakiin otettaisiin uudistetut säännökset tuen myöntämisestä pääomasijoitustoimintaan EY:n rakennerahasto-ohjelmien yhteydessä. Muutokset liittyvät osittain rakennerahastojen yleisasetuksen linjaukseen siitä, että yritystoiminnan edistämiseksi on tarpeen käyttää avustusmuotoisten tukien rinnalla muitakin rahoitusmuotoja. Säännöksen nojalla kauppa- ja teollisuusministeriö voisi tehdä suoraan alueellisiin pääomasijoitusrahastoihin oman pääoman ehtoisia sijoituksia. Pääomasijoitusrahastot puolestaan tekisivät sijoituksia alueensa pieniin ja keskisuriin yrityksiin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan varoja pääomasijoitustoimintaan rakennerahasto-ohjelmien yhteydessä on, tosin vähäisessä määrin, ohjattu siten, että EY:n ja vastaava kansallinen rahoitus on osoitettu avustusmuotoisena välittäjäyhtiöille käytettäväksi edelleen pääomasijoituksen tekemiseen alueelliseen pääomasijoitusrahastoon. Mahdollisuus kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta tehtäviin suoriin pääomasijoituksiin olisi myös käytännön verotusteknisistä syistä tarkoituksenmukaisempi tapa kuin nykyinen menettely.

Lakiehdotus sisältää säännökset silmällä pitäen ensiasteen elintarvikkeiden jalostamista koskevan tukiohjelman korvaamista maa-

taloustuotteiden jalostusta ja markkinointia koskevalla tukiohjelmalla. Säännöksen nojalla on tarkoitus antaa sitä koskeva erillinen valtioneuvoston päätös. Siinä otettaisiin huomioon asianmukaiset EY:n erityissäädökset.

Nykyisin tukitasoista on säädetty laissa. Säädösteknisesti on joustavampaa määrätä niistä valtioneuvoston päätöksellä. Tämän johdosta lakiin otettaisiin säännökset toimivallan siirrosta valtioneuvostolle investointituen tukitasojen määrittämisen osalta. Valtioneuvoston päätöksellä on tarkoitus säätää investointituen ohjeellinen tukitaso ja tuen enimmäismäärä alueittain. Ohjeellisen tukitason määrittämisellä pyritään siihen, että tukea hakeville yrityksille muodostuisi selkeämpi käsitys mahdollisesti myönnettävän tuen tasosta verrattuna nykyiseen tilanteeseen, jossa tuelle on alueittain määrätty alaraja ja yläraja. Ohjeellisesta tukitasosta olisi mahdollista poiketa sekä alaspäin että ylöspäin.

Lakiin ehdotetaan otettaviksi nykyistä laajemmat yksityiskohtaisemmat säännökset kansallisten ja EY:n varojen käytön valvonnan osalta. Ehdotetut valvonnalliset säännökset liittyvät sekä tukea saaneisiin yrityksiin että tuen myöntäneisiin työvoima- ja elinkeinokeskuksiin. Ensimmäinen vastuu työvoima- ja elinkeinokeskusten myöntämien ja maksamien tukien valvonnasta kuuluisi edelleen kauppa- ja teollisuusministeriölle myös EY:n rakennerahastoista tulevan osuuden osalta. Esitykseen sisältyvät säännökset siitä, että kauppa- ja teollisuusministeriö tai työvoima- ja elinkeinokeskus voisivat valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan tämän lakiehdotuksen mukaiseen rahoitukseen liittyviä tarkastuksia puolestaan. Samoin kauppa- ja teollisuusministeriö voisi valtuuttaa toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan tarkastamaan työvoima- ja elinkeinokeskuksia. Tarkoitus on niinkään varmistaa kauppa- ja teollisuusministeriön oikeus saada työvoima- ja elinkeinokeskuksilta tukien hallinnoinnin ja valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja. Lisäksi säädettäisiin kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten oikeudesta saada tietoja muilta viranomaisilta sekä siitä, miten salassapitosäännösten estämättä voitaisiin tukijärjestelmän hallinnoinnin edellyttämiä tietoja luovuttaa edelleen.

Laki yritystoiminnan tukemisesta on tarkoitus säätää määräaikaiseksi. Lain ehdotetaan olevan voimassa tukien myöntämisen

osalta EY:n rakennerahasto-ohjelmien kauden 2000—2006 ajan ja ohjelmiin liittyvän maksamisen osalta 2000—2008 ajan.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset valtion talouteen

Ehdotetun lain mukaisia toimenpiteitä on tarkoitus rahoittaa valtion talousarvion määrärahoista ja Euroopan aluekehitysrahastosta saatavilla varoilla.

Lain mukaisia toimenpiteitä varten valtion talousarvioon otettaisiin vuosittain myöntämisvaltuus ilman Euroopan aluekehitysrahaston osarahoitusta toteutettavien hankkeiden tukemiseen ja arviomääräraha kyseisen vuoden ja aikaisempien vuosien päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

EY:n rakennerahasto-ohjelmiin sisältyvien, tähän lakiehdotukseen perustuvien hankkeiden kansalliseen rahoitukseen tarvittavat varat budjetoidaan valtion talousarviossa kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle yhdelle momentille. Momentti kattaa eri rakennerahasto-ohjelmien kansallisen rahoituksen kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla. Euroopan aluekehitysrahastosta tuleva osuus budjetoidaan sisäasiainministeriön momentille vuosittaisena myöntämisvaltuutena sekä kyseisen vuoden että aikaisempien vuosien päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen tarvittavana arviomäärärahana. Sisäasiainministeriö irrottaa vuosittain kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle kyseiselle momentille budjetoidun myöntämisvaltuuden ja arviomäärärahan kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Euroopan aluekehitysrahaston ja sitä vastaavien kansallisten osuuksien yhteisrahoitus tapahtuu ohjelmittain ja alueittain rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annettavan lain mukaisesti. Kyseinen laki esitellään sisäasiainministeriöstä.

Tarkoitus on, että lakiehdotuksesta ei aiheutuisi valtion menojen oleellista lisäystä verrattuna yritystuesta annetun lain aiheuttamiin menoihin. Tämän lakiehdotuksen mukainen EY:n rakennerahasto-ohjelmien kautta kanavoitava Euroopan aluekehitysrahaston rahoitus ja sitä vastaava kansallisen rahoitus määräytyvät rakennerahasto-ohjelmien tavoitteiden ja painopisteiden mukaisesti.

Tässä esityksessä tukien käytön valvontaa

koskevia säännöksiä on täsmennetty. Siitä ei sinänsä aiheudu lisäresurssien tarpeita. Valvontaan liittyvää lisätyön tarvetta sekä ministeriöissä että työvoima- ja elinkeinokeskuksissa on aiheutunut rakennerahastoja koskevan valvonta-asetuksen (EY) N:o 2064/1997 voimaantulosta ja toimeenpanosta. Kyseisen asetuksen sekä rakennerahastojen yleisasetuksen mukaan vuonna 2000 alkavalla rakennerahastojen ohjelmakaudella varojen myöntämisen ja käytön valvonnan tehostaminen ovat keskeisiä lähtökohtia ohjelmien toteuttamisessa. Näin ollen valvonnan parantaminen edellyttää jatkossakin jossakin määrin lisäresursseja. Tukien käytön seurantaan liittyen tämä esitys sisältää yritystukien tavoitteiden asettamisen lain tasolla. Tarkoitus on tehostaa lain tavoitteiden toteutumisen seurantaa siten, että valtioneuvoston päätöksellä säädettäisiin työvoima- ja elinkeinokeskuksille velvollisuus seurata myönnettyjen tukien vaikutuksia. Lisäksi säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta raportoida hankkeen toteuttamisesta ja vaikutuksista. Tästä aiheutuu jossakin määrin lisätyötä työvoima- ja elinkeinokeskuksissa.

Vaikutukset pieniin ja keskisuuriin yrityksiin

Ehdotetun lain kuten voimassa olevankin lain mukaiset toimenpiteet kohdistuvat valtaosaltaan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Laissa tarkoitetuilla yrityksillä edistettäisiin pienten ja keskisuurten yritysten aineellisia ja aineettomia investointeja, kehittämistä ja kansainvälistymistä sekä yritysten toimintaympäristön parantamista. Tarkoitus on suunnata lain mukaisia toimenpiteitä erityisesti hyvät kasvuedellytykset omaaville käynnistys- ja kasvuvaiheen pienille ja keskisuurille yrityksille. Uudistettavien säännösten mukainen pyrkimys yritystukien vaikuttavuuden parantamiseen merkitsee tukien myöntämisen valikoivuuden lisääntymistä.

Elinkeinopoliittisen linjauksen perusteella yritystukien toimialamäärittelyä on asteittain laajennettu. Sen mukaisesti lakiehdotuksen toimialamäärittely on laaja. Tässä ehdotuksessa toimialamäärittelyä on selkeytetty voimassa olevaan lakiin verrattuna. Laaja toimialamäärittely merkitsee sitä, että erityisesti myös palveluolajien yritykset olisivat varsin kattavasti tukien piirissä.

Lakiehdotukseen sisältyviä yritystukiohjelmia sovellettaisiin erityisesti EY:n rakenne-

rahasto-ohjelmien tukiohjelmina. Alueellisesti lain mukaiset yritystuet painottuisivat siten rakennerahastojen tavoite 1- ja tavoite 2-alueilla toimiville pienille ja keskisuurille yrityksille. Sen lisäksi lain mukaisilla tukiohjelmissa toteutettaisiin yleistä pk-politiikkaa sekä alueellista elinkeinopolitiikkaa.

Asiakaslähtöisen toimintatavan vahvistamiseksi lakiehdotus tähtää yritystukien järjestelmän selkeyttämiseen, mikä ilmenee muun muassa tukiohjelmien lukumäärän supistamisena nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Muutokset ovat omiaan parantamaan tuen hakijoiden asemaa.

Kyseessä olevalla lainsäädännöllä sinänsä on huomattava merkitys pienille ja keskisuurille yrityksille. Ehdotetut muutokset tähtäävät näiden vaikutusten tehostamiseen.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Hallituksen esityksen mukaisten yritystukiohjelmien soveltaminen tapahtuisi pääosin työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Tältä osin ehdotettu lainsäädäntö ei merkitsisi muutosta vallitsevaan tilanteeseen. Se ei myöskään muuttaisi eri ministeriöiden tai viranomaisten välisiä toimivaltasuhteita tai työnjakoa. Työvoima- ja elinkeinokeskuksissa yritystukia koskevan lainsäädännön toimialamäärittelyn laajentaminen aiheuttaa jossakin määrin lisätyötä.

Yritystukien seurannan tehostamista koskevat ehdotukset aiheuttaisivat jossakin määrin lisätyön tarvetta työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. EY:n varojen käytön valvontaan liittyvien säädösten kehitys on myös aiheuttanut ja tulee edelleen aiheuttamaan lisätyön ja lisäresurssien tarvetta sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksissa että kauppa- ja teollisuusministeriössä.

Voimassa olevaa yritystuesta annettua lakia kuten myös ehdotettua yritystoiminnan tukemista koskevaa lakia sovelletaan pääosin EY:n rakennerahasto-ohjelmien yhteydessä. Ohjelmatyöhön osallistuminen on lisännyt työvoima- ja elinkeinokeskusten hallinnollista työtä. Sen määrään ei tällä lakiehdotuksella ole vaikutusta.

4.3. Ympäristövaikutukset

EY:n rakennerahasto-ohjelmien laatimisen ja toimeenpanossa ympäristöön liittyviin näkökohtiin on kiinnitetty kasvavasti huo-

miota. EY:n säännösten mukaisesti ympäristönäkökohdat otetaan ohjelmissa huomioon läpäisyperiaatteella. Se tarkoittaa, että myös ohjelmiin kuuluvissa yrityshankkeissa ympäristövaikutukset tulee erikseen arvioida.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole suoranaista vaikutusta siihen, miten ympäristöön liittyvät näkökohdat otetaan huomioon yritysten investointi- ja kehittämishankkeissa. Voimassa olevaan yritystuesta annettuun lakiin liittyvässä valtioneuvoston päätöksessä (1689/1993) on säädetty, että hankkeen myönteinen ympäristövaikutus on hankkeen hyväksymistä puoltava seikka. Tarkoitus on kiinnittää alemmanasteisessa säännöstössä edelleen huomiota tuettavaksi esitettävien hankkeiden ympäristövaikutuksiin ja siinä tarkoituksessa katsoa hankkeen myönteinen ympäristövaikutus hanketta puoltavaksi seikaksi.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja aineisto

Esityksen valmistelu on tapahtunut kauppa- ja teollisuusministeriössä virkatyönä. Siinä on otettu huomioon yritystuesta annetun lain uudistamista valmistelleen kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman työryhmän ehdotukset, jotka jätettiin 28 päivänä toukokuuta 1998.

Yritystuesta annetun lain uudistamistarpeiden ja lain mukaisten tukien vaikutusten kartoittamiseksi kauppa- ja teollisuusministeriön asettama työryhmä teetti Vaasan yliopiston tutkimuslaitoksella tutkimuksen lain mukaisen tukiohjelmien vaikuttavuudesta, toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Tutkimus valmistui vuonna 1998. Tutkimuksen mukaan yli puolet investointitukea saaneista yrityksistä katsoi, että tuen ansiosta hanke toteutettiin laajempaan, tekniseltä tasoltaan korkeampitasoisena ja nopeammassa aikataulussa kuin ilman tukea olisi tapahtunut. Viidennessä vastaajista ilmoitti, että hanketta ei ilman tukea olisi toteutettu lainkaan. Kehittämistukea saaneista puolesta neljännes vastaajista ilmoitti, että ilman tukea hanketta ei olisi toteutettu lainkaan. Toimintaympäristötukea saaneista vastaajista lähes puolet ilmoitti, että hanketta ei ilman tukea olisi toteutettu lainkaan. Tukien vaikuttavuutta koskevat havainnot on otettu huomioon esityksen laadinnassa.

5.2. Lausunnot

Asiaa valmistelleen työryhmän esityksistä pyydettiin lausunnot. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota muun muassa siihen, että yritystukien painopistettä tulisi siirtää nykyistä enemmän yritysten kehittämistoiminnan tukemiseen ja kehittyviin yrityksiin. Lausuntojen mukaan tukea tulisi suunnata pienten ja keski suurten yritysten kilpailukyyn parantamiseen ja kansainvälistymiseen. Tukien tulisi lausuntojen mukaan kannustaa yrityksiä yhteistyöhön ja verkostoitumiseen. Myös tukien kilpailua vääristäviin vaikutuksiin kiinnitettiin huomiota. Lausunnoissa esitettyjä näkökohtia on otettu huomioon lain valmistelussa.

Ottaen huomioon asiaa valmistelleen työryhmän ehdotuksista saadut lausunnot, ei uusien lausuntojen pyytämistä hallituksen esityksestä ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi lukuun ottamatta yritystukineuvottelukunnalta pyydettyä lausuntoa. Siinä esitettyjä näkökohtia on otettu huomioon muun muassa selkeyttämällä toimialamäärittelyä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksestä

Sisäasiainministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys laiksi rakennerrahastojen kansallisesta hallinnoinnista. Kyseinen laki olisi toissijainen mitä tulee rakennerrahastohjelmissä käytettäviin tukijärjestelmiin.

Tämä esitys yritystoiminnan tukemista koskevaksi laiksi kuuluisi edellä mainitussa esityksessä tarkoitettuun ensisijaiseen lainsäädäntöön. Sen säännöksiä noudatettaisiin rakennerrahasto-ohjelmien toimeenpanossa sekä EY:n rakennerrahastovarojen että kansallisten varojen osalta. Näin ollen tämä esitys ei ole suoraan riippuvainen edellä mainitusta valmisteilla olevasta esityksestä.

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu esitys maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) muuttamiseksi. Kyseinen laki sisältää säännökset maatilojen yhteydessä toimivien ja niiden ulkopuolella toimivien maaseutuyritysten edistämisestä. Päällekkäisten tukien myöntäminen estettäisiin siten, että tämän esityksen mukaista tukea ei voisi myöntää hankkeeseen, johon on myönnetty maaseutuelinkeinojen rahoituslain mukaista avustusta.

6.2. Ilmoittaminen Euroopan yhteisöjen komissiolle

Suomi on vuonna 1998 ilmoittanut komissiolle uudistavansa yritystuesta annetun lain ja sen mukaiset tukiohjelmat vuoden 2000 alkuun mennessä.

Tarkoitus on saattaa ehdotetut yritystukiohjelmat komission käsittelyyn tämän esityksen mukaisina.

Lain voimaantulosta säädettäisiin erikseen asetuksella sitten, kun eduskunta on hyväksynyt lain ja komissio on käsitellyt sen mukaiset tukiohjelmat.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälässä määriteltäisiin lain tarkoitus. Lain tarkoituksena on edistää yleistä taloudellista kehitystä, elinkeinopoliittisia tavoitteita sekä työllisyyttä. Kilpailunäkökohdat otettaisiin huomioon lain tarkoitusta edistettäessä, jotta yritystuen kilpailua vääristävät vaikutukset olisivat mahdollisimman vähäisiä. Tämän lain mukainen rahoitus on Euroopan yhteisön rakennerrahastojen kautta tulevan rahoituksen merkittävä kansallisen julkisen rahoitusosuuden muoto. Lain tarkoi-

tuksen kannalta on tärkeätä, että sekä Euroopan yhteisön että kansalliset alue- ja rakennepoliittikan tavoitteet otettaisiin huomioon. Nykyiseen lakiin verrattuna lain tarkoituksen tämentäminen pykälätasolla on uudistus.

2 §. Pykälän 1 momentissa luetellaan eri tukimuodot, joita voitaisiin tämän lain perusteella myöntää. Nämä tukimuodot ovat avustusmuotoisia. Lisäksi ehdotetaan, että tämän lain nojalla rahoitus voitaisiin osoittaa myös pääomasijoituksena. Pääomasijoituksen tarkemmista ehdoista säädettäisiin 14 §:ssä. Nykyiseen yritystuesta annettuun lakiin verrattuna pääomasijoittamista koskeva säännös on uusi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen suuntaamisesta. Säännöksellä pyritäisiin varmistamaan lain tarkoituksen toteutuminen. Säännöksessä on otettu huomioon yritystuen yleisistä ehdoista annetussa laissa säädetyt yritystukiohjelman yleiset tavoitteet. Näiden tukipoliittisten linjausten mukaisesti tukea suunnattaisiin erityisesti yritysten laadullisesti korkeatasoisiin hankkeisiin ja pitkän aikavälin kilpailukykyä edistäviin hankkeisiin. Tukea myönnettäessä otettaisiin huomioon myös Euroopan yhteisön uutta rakennerahastokautta koskevat tavoitteet sekä Euroopan komission linjaukset valtion tukien suuntaamisessa.

3 §. Valtion talousarviossa on lain soveltamista varten sekä myöntämisvaltuus kunakin vuonna tapahtuvaa rahoituksen myöntämistä varten että määräraha kyseisenä ja aikaisempina vuosina myönnetyn rahoituksen maksamista varten. Koska myönnetty tuet tulevat maksuun tietyllä viiveellä, maksamismääräraha ja myöntämisvaltuus ovat eri suuruksia. Pykälän 1 momentin sisältö vastaa voimassa olevaa lakia.

Koska Euroopan yhteisön rakennerahastojen kautta tulevat varat olisivat osarahoituksena suuressa osassa tämän lain mukaisia toimenpiteitä, otettaisiin lakiin säännös rakennerahastojen varojen käyttämisestä osarahoituksena, mikä selkeyttäisi lain asemaa rakennerahastojen rahoituksen välittäjänä. Näin ollen rakennerahastojen varoihin sovellettaisiin tämän lain säännöksiä, jollei Euroopan yhteisön lainsäädännöstä muuta johdu. (2 momentti).

4 §. Pykälässä säädettäisiin, että tukea suunnataan pienille ja keskisuurille yrityksille. Tämä on tuen myöntämistä koskeva pääsääntö, josta voitaisiin suurten yritysten osalta poiketa 8 §:ssä säädettyissä tapauksissa. Mitä laissa tarkoitetaan pienellä ja keskisuurilla yrityksellä sekä pienellä yrityksellä, säädettäisiin valtioneuvoston päätöksellä, eikä enää laissa kuten siitä nykyisin on säädetty. Tuen myöntämisestä muille kuin yrityksille säädettäisiin tämän lain 8, 13 ja 26 §:ssä.

5 §. Pykälässä määritellään, mitä toimialoja tuettavien hankkeiden piiriin voi kuulua. Ottaen huomioon, että laissa tarkoitettuja tukia voidaan kohdistaa paitsi suoraan yrityksille myös yrityksiä välillisesti hyödyttävästi 8 ja 13 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, on tarpeen säätää, että tukea kohdistetaan yritystoimintaan, eikä pelkästään suoraan

yrityksille.

Pykälän 1 momentin lähtökohtana on, että Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa määritellyt päätoimialat ovat lain soveltamispiirissä, jollei jotain toimialaa tai sen osaa ole suljettu lain soveltamisalasta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuitenkin eräistä poikkeuksista 1 momentissa lueteltuihin toimialarajoituksiin. Nämä poikkeukset eivät kuitenkaan koskisi maatilataloutta eivätkä kalataloutta, koska näitä aloja ei säännellä EY:n pienten ja keskisuurten yritysten valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen eikä alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen mukaisesti, vaan erillisten alakohtaisten säädösten mukaisesti. Näin ollen aikaisemmin erityismaatalouteen kuuluvien toimialojen kuten kasvihuonetuotannon, puutarha- ja taimitarhaviilijelyn sekä turkistarhauksen hankkeet siirtyisivät yksinomaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan rahoitettaviksi.

Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaista rakentamista koskevat hankkeet voivat olla tuen piirissä vain 2 momentissa säädettyin poikkeuksin eli silloin, kun kysymyksessä on pieni tai pieni ja keskisuuri yritys riippuen siitä, onko kysymyksessä toisaalta investointituki tai tuki uusien työpaikkojen perusteella vai toisaalta kehittämistuki. Sen sijaan vähittäiskauppaan tai kuljetukseen liittyvä hanke voi yrityksen kokoon ja sovellettavaan tukimuotoon katsomatta olla 1 momentin mukaisesti aina tuen piirissä edellyttäen, että kysymyksessä on matkailuhanke. Samoin tuen piirissä voivat olla myös sellaiset muut palveluyritykset, jotka tuottavat elinkeinotoiminnalle tarpeellisia palveluja kuten esimerkiksi yritysten tarvitsemia eri alojen konsultointi-, suunnittelu- ynnä muita palveluja. Myös matkailualan palvelujen voidaan katsoa sisältyvän näihin palveluihin.

Pykälän 2 momentissa säädettyjen poikkeuksien nojalla vähittäiskaupan ja kuljetuksen sekä muiden palveluyritysten hankkeet voisivat tulla tuen piiriin siinä tapauksessa, että kysymyksessä on investointituen ja uusien työpaikkojen perusteella myönnettävän tuen osalta sellaisen pienen yrityksen hanke, joka on alueen elinkeinorakenteen kehittämisen kannalta tärkeä, sekä kehittämistuen osalta pieni ja keskisuuri yritys.

Yritystukia ei 3 momentin mukaisesti myönnettäisi silloin, kun hankkeeseen on myönnetty tukea maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) nojalla. Tämä on yh-

denmukaista nykytilan suhteen sen johdosta, että vastaavaa menettelyä on noudatettu maaseutuelinkeinojen rahoituslakia edeltäneen maaseutuelinkeinolain (1295/1990) osalta.

Pykälän 4 momentti koskee niitä järjestelyitä, joilla elintarviketeollisuudelle vuosien 1995—1999 aikana Euroopan unionin jäsenyyteen sopeutumisen helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi myönnettyä siirtymäkauden tukea on tarkoitus uudistaa. Tukijärjestelmä uudistettaisiin siten, että maataloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin kohdistuviin hankkeisiin myönnettäisiin investointitukea ja kehittämistukea ottaen huomioon Euroopan yhteisön valtiontukipäätöksistä seuraavat rajoitukset. Maataloustuotteiden jalostuksella ja markkinoinnilla tarkoitettaisiin EY:n perustamissopimuksen liitteessä I tarkoitettujen maataloustuotteiden sellaista lajittelua, pakkaamista, säilyttämistä, jalostamista tai muuta käsittelyä, jonka jälkeen tuote on edelleen maataloustuote. Koska tähän tarkoitukseen myönnettävä tuki poikkeaisi yksityiskohditaan jossain määrin siitä, minkä nojalla tässä laissa tarkoitettut muut tuet myönnettäisiin, on käytännöllisistä syistä tarkoituksenmukaista antaa tässä momentissa tarkoitettusta tuesta erillinen valtioneuvoston päätös.

Koska tässä vaiheessa on vaikea arvioida tarkemmin, miltä osin suuret yritykset voisivat tulla tuen piiriin, säädettäisiin siitä tarkemmin valtioneuvoston päätöksessä.

2 luku. Investointituki ja yritystoiminnan aloittamisvaiheeseen liittyvä käynnistystuki

6 §. Pykälässä säädettäisiin investointituen myöntämisen edellytyksistä. Investointituki olisi edelleen voimassa olevan lain mukaisen kehitysalueen investointituen tapaan kohdistettu toiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen taikka käyttöömaisuuden uudistamiseen. Säännös koskisi myös nykyistä pienyritystukea, joka näin ollen ehdotetaan kehitysalueen investointituen kanssa yhdistettäväksi investointitueksi. Muista investointituen myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin 7 §:ssä.

7 §. Pykälässä säädettäisiin investointituen myöntämisen tarkemmista edellytyksistä. Valtioneuvoston päätöksellä määriteltäisiin tarkemmin, mitä toiminnan laajentamisen tai käyttöömaisuuden uudistamisen edellyttämän

yrityksen hankkeen kohteena olevan toimintayksikön työpaikkojen, tuotannon jalostusarvon tai palvelusten olennaisella lisäytymisellä tarkoitetaan. Varsinaisia yritysten korvausinvestointeja investointituella ei siten ole tarkoitus tukea. Yritysten uusiutumisen tehokkaan tukemisen mahdollistamiseksi edellä tarkoitetuista yrityksen toimintaa koskevista kasvuvaatimuksista voitaisiin poiketa silloin, kun yritys uudistaa käyttöomaisuuttaan olennaisesti korkeatasoisemmaksi.

Yritykseltä edellytettäisiin, kuten voimassa olevassakin laissa, että sillä katsotaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan.

Muutoksena siitä mitä kehitysalueen investointituella edellytetään yritystuesta annetussa laissa on, että pykälässä ei erikseen edellytettäisi, että tuettava hanke edistää alueiden kehittämisestä annetussa laissa säädettyjä tavoitteita, koska 1 §:ssä ilmaistaisiin kaikkien tukien osalta pyrkimys edistää Euroopan yhteisön ja kansallisia alue- ja rakennepoliittikan tavoitteita. Alueiden kehittämisestä annetussa laissa on kansallisen aluepolitiikan osalta määritelty keskeiset tavoitteet.

8 §. Pykälässä säädettäisiin 4 §:n pääsääntöä koskevasta poikkeuksesta, jonka nojalla investointitukea voitaisiin myöntää pienten ja keskisuurten yritysten ohella myös suurille yrityksille. Suurille yrityksille voitaisiin myöntää investointitukea silloin, kun tuettava hanke toteutetaan kehitysalueella. Mitä kehitysalueella tarkoitetaan, määritellään alueiden kehittämisestä annetun lain 7 §:ssä. Vaikka tuen painopiste on pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, kehitysalueiden erityistarpeita varten on perusteltua säilyttää mahdollisuus myöntää myös kehitysalueilla toimiville suurille yrityksille investointitukea. Esimerkiksi pienten ja keskisuurten yritysten verkottumista ja alihankintaa edistävissä hankkeissa sekä sellaisissa hankkeissa, jotka edistävät teknologian siirtoa pienille ja keskisuurille yrityksille, voisi olla mukana myös suuria yrityksiä.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin investointituen myöntämisestä kunnalle tai kiinteistöyhteisölle, joka tarjoaa toimitiloja laissa tarkoitettua yritystoimintaa varten edellyttäen, että hanke toteutetaan kehitysalueella. Koska tarkoituksena on, että tuki näissäkin tapauksissa hyödyttäisi toimitilaa sijoittuvaa yritystä, on tarpeen säätää, että tuki siirretään sekä vuokrauksessa että tilan mahdollisen omistusoikeudensiirron yhteydessä tilois-

sa toimivalle yritykselle. Nämä säännökset vastaavat nykyisiä säännöksiä.

Säännökseen ei sisältyisi mahdollisuutta myöntää investointitukea yritykselle, joka vuokraa itselleen tarpeettomia tiloja tukikelpoiselle toiselle yritykselle. Tällä hetkellä investointien osalta tällainen mahdollisuus on ollut olemassa, mutta koska sille ei ole käytännössä ollut tarvetta, kyseistä mahdollisuutta ei ehdoteta sisällytettäväksi lakiin.

9 §. Pykälässä määriteltäisiin investointituen hyväksyttävät menot siten, että tuen kohteena voi olla hankittava käyttöomaisuus tai sen muutos- tai parannustyöt. Tuettavalla käyttöomaisuudella tarkoitettaisiin lähinnä yrityksen toiminnassaan tarvitsemia koneita ja laitteita sekä rakennuksia ja maa-alueita. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että edellä mainitut suunniteltuun investointihankkeeseen liittyvien hankintojen menot kirjataan yleensä kirjanpidossa käyttöomaisuuden hankintamenoksi. Tarkemmat säädökset annettaisiin valtioneuvoston päätöksellä.

Pykälässä säädettäisiin, että myös käyttöomaisuuden hankintaa vastaavasta vuokraamisesta aiheutuviin menoihin voitaisiin myöntää investointitukea. Vuokraperusteinen kone- ja laitehankinta (leasinghankinnat) on yleinen tapa yrityksillä rahoittaa hankintojaan, minkä vuoksi on perusteltua, että se otetaan huomioon myös investointituen kohdalla. Tarkoituksenmukaista on kuitenkin rajata tuki myönnettäväksi enintään kolmelta vuodelta syntyvistä menoista, jotta hankkeesta syntyvät menot ajoittuisivat riittävän samanaikaisesti hankkeen muun toteutumisen ja tuen maksamisen kanssa.

Pienten yritysten osalta ei ole ollut ennen mahdollista hyväksyä käyttöomaisuuden hankintaa vastaavasta vuokraamisesta aiheutuvia menoja. Pienyritystuen investointeihin liittyvät hyväksyttävät menot yhtenäistettäisiin tältä osin vastaamaan kehitysalueen investointituen kohdalla jo aiemmin hyväksytyistä menoista. Säännös vastaa muuten nykyistä säännöstä paitsi siten, että pykälässä on nyt viittaus valtioneuvoston päätöksellä annettaviin tarkempiin säännöksiin.

10 §. Pykälässä säädettäisiin siitä, miten yrityshautomossa toimivia yrityksiä tuettaisiin investointituella. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sellaisista hyväksyttävistä menoista, jotka voitaisiin hyväksyä tuen piiriin 9 §:ssä tarkoitettujen käyttöomaisuushankintojen lisäksi. Tuen kohteena voisi olla vain

pieni yritys. Laajempi hyväksyttävien menojen määrittely sisältäisi myös toimitilojen ja laitteiden vuokrista sekä toimistopalvelujen ja asiantuntijoiden käytöstä aiheutuvat menot. Nämä menot ovat ominaisia yrityshautomossa toimiville yrityksille. Hyväksyttävien menojen osalta ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia siihen, miten asiasta on nykyisin säädetty.

Investointituki myönnettäisiin ja maksettaisiin suoraan yrityshautomossa toimiville pienille yrityksille. Yritystuesta annetun lain perusteella on ollut mahdollista myöntää pienyritystuki yrityshautomolle myönnettäväksi edelleen yrityshautomon tiloissa toimivalle pienelle yritykselle. Tuen paremman valvonnan ja kohdentamisen vuoksi on tarkoituksenmukaista luopua mahdollisuudesta ohjata tukea yrityshautomon kautta yrityshautomossa toimivalle yritykselle ja myöntää tuki aina suoraan yrityshautomossa toimivalle yritykselle.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin yrityshautomo. Määritelmässä tarkoitettuna yrityshautomon tunnusmerkistö täyttyy siltä osin kuin hautomoon sijoittuu pieni yritys. Keskisuuret yritykset ja suuret yritykset on siten poissuljettu. Lisäksi edellytetään, että hautomo tarjoaa toimitilat sekä toimisto- ja asiantuntijapalveluita edellä tarkoitetuille yrityksille. Toimitilojen ei tarvitse olla hautomoyhteisön omistamia, vaan ne voivat olla myös vuokrasuhteeseen perustuvia. Toimitilojen ei tarvitse välttämättä myöskään sijaita yhdessä toimipisteessä. Yritystuesta annettussa laissa tarkoitettuun yrityshautomoon verrattuna määritelmää on selvennetty, mutta asiasisällöltään momentti vastaa sitä.

11 §. Pykälässä säädettäisiin, että yritystoiminnan aloittamisvaiheessa voidaan pienelle yritykselle myöntää myös käynnistystukea uusien työpaikkojen perusteella. Tuki vastaa nykyistä yritystuesta annetun lain mukaista pienyrityksille myönnettävää käynnistystukea kuitenkin siten, että käynnistystukea voitaisiin myöntää vain aloittamisvaiheessa oleville yrityksille. Käynnistystuki on tarkoituksenmukaista suunnata pelkästään yritystoiminnan aloittamisvaiheeseen, jossa sen merkitys yritykselle on kaikkein merkittävin. Tämä johtuu siitä, että aloittamisvaiheessa henkilöstön osalta on uusien työntekijöiden erityistä perehdyttämistarvetta. Laajentamisvaiheessa oleville yritykselle ei voitaisi enää myöntää käynnistystukea niin kuin nyt voimassa olevan lain nojalla on ollut mahdollis-

ta. Tarkemmin käynnistystuesta säädettäisiin valtioneuvoston päätöksellä.

12 §. Investointituen enimmäismääristä säädettäisiin valtioneuvoston päätöksellä. Tuen enimmäismäärien lisäksi valtioneuvoston päätöksessä säädettäisiin investointituen ohjeelliset tukitasot sekä investointituen ja siihen rinnastettavien yritystukien enimmäismäärät. Ohjeellinen tukitaso olisi uusi käsite, joka helpottaisi tuenhakijaa arvioimaan min-
kä suuruisena investointituki normaalitilanteessa myönnettäisiin. Ohjeelliset tukitasot voitaisiin ylittää, mikäli se olisi perusteltua investoinnin luonteen ja merkittävyyden kannalta. Tuki voitaisiin myöntää puolestaan ohjeellista tukitasoa pienempänä, kun se on investoinnin suuruuden tai luonteen kannalta perusteltua.

Investointituen ja muiden siihen rinnastettavien yritystukien enimmäismäärillä tarkoitetaan yritystukien niin sanottua kumulatiota. Investointitukeen rinnastettavalla tuella tarkoitetaan ensisijaisesti Finnvera Oyj:n lainoihin sisältyvää tukielementtiä, joka liittyy korkotukeen. Lisäksi kyseeseen voivat tulla kuntien ja kuntayhtymien myöntämät tuet. Euroopan yhteisöjen komissio vahvistaa alueellisia valtiontukia koskevien tukisuuntaviivojen (EYVL C73/1998) avulla yritystukien enimmäismäärät Suomen eri alueille.

Yritystuesta annettuun lakiin verrattuna muutoksena on se, että tukien enimmäismääristä säädettäisiin lain sijasta valtioneuvoston päätöksellä.

3 luku. Toimintaympäristötuki

13 §. Pykälässä säädettäisiin siitä kenelle ja millä edellytyksillä toimintaympäristötukea voitaisiin myöntää. Tukea voitaisiin myöntää yritysten toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin, joiden toteuttajana on julkinen tai yksityinen yhteisö, säätiö, yritys taikka yksityinen henkilö. Pykälässä tarkoitettu julkinen yhteisö voi olla esimerkiksi oppilaitos, tutkimuslaitos tai kunta. Yrityksen ja yksityisen henkilön hanke voisivat olla toimintaympäristötuen kohteena vain erityistapauksessa. Toimintaympäristöhankkeelta edellytetään, että hankkeella on olennainen merkitys alueen pienille ja keskisuurille yrityksille. Toimintaympäristötuelle olisi tarkoitus luoda edellytyksiä yritystoiminnan uudistumiselle ja kehittymiselle. Alueiden välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön

kehittämiseksi sekä pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi tukea voitaisiin myöntää näitä päämääriä toteuttaviin hankkeisiin myös silloin, kun nämä hankkeet ylittävät alueiden väliset rajat.

Tukea voitaisiin myöntää lisäksi alueellista pääomasijoitustoimintaa kehittäviin hankkeisiin. Tuen myöntämistä puoltavana tekijänä olisi tällöin, että hankkeella on oleellinen merkitys sekä alueellisten pääomasijoitusmarkkinoiden kehittymiseen että aikaisessa kehitysvaiheessa olevien yritysten oman pääoman ehtoisen rahoituksen saatavuuden parantamiseen. Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi pääomasijoitusmarkkinoita koskevat selvitykset, kuten alueen yritysten rahoitustarpeen tai yksityisten sijoittajien sijoitusmahdollisuuksien kartoittaminen, sekä rahastojen perustamista ja hallinnointia edistävien palvelujen tarjoaminen. Rahastojen hallinnointiyhtiöille voitaisiin myöntää tukea hallinnointikuluihin lähinnä silloin, kun rahastojen kohdeyritykset muodostuvat siemen- ja käynnistysvaiheessa olevista yrityksistä. Erytistapauksissa tukea voitaisiin myöntää myös julkiselle pääomasijoitusyhteisölle käytettäväksi rahasto-osuuden merkintään pääomasijoitusrahastossa.

Voimassa olevaan lakiin verrattuna muutos on siinä, että nyt pykälässä on erikseen mainittu, että tukea voidaan myöntää myös yksityiselle yhteisölle. Lisäyksellä halutaan selvittää mahdollisuutta toimintaympäristötuen myöntäminen sellaisille yksityisille yhteisöille kuten yrittäjäjärjestöille, niiden pienten ja keskisuurten yritysten toimintaympäristöä edistäviin hankkeisiin. Lisäksi voimassa olevassa laissa ollut viittaus kansainväliset rajat ylittäviin hankkeisiin on poistettu epäselvyyttä aiheuttavana.

14 §. Pykälässä säädettäisiin pääomarahastoihin tehtävistä sijoituksista, jotka, kuten 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin, eivät olisi avustusmuotoista rahoitusta. Säännöksellä mahdollistettaisiin se, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi tehdä oman pääoman ehtoisia sijoituksia alueellisiin pääomasijoitusrahastoihin. Rahoitusta kohdennettaisiin erityisesti aikaisessa kehitysvaiheessa oleviin yrityksiin tehtäviin sijoituksiin erikoistuneisiin rahastoihin. Alueellisten pääomasijoitus-hankkeen toiminta voisi kohdistua myös useamman maakunnan alueelle.

Tämän lain mukaisia oman pääoman ehtoisia sijoituksia tehtäisiin pääsääntöisesti Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varois-

ta. Kansallinen vastinraha muodostuisi ensisijassa muiden julkisten kuin kauppa- ja teollisuusministeriön ja yksityisten yhteisöjen tekemistä sijoituksista. Käytännössä tämä tarkoittaisi Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä, muita julkisia pääomasijoittajia, kuntia ja yksityisiä pääomasijoittajia. Kansallinen vastinraha voisi muodostua kokonaisuudessaan myös yksityisten sijoittajien rahasto-osuuksista. Näissä tilanteissa kauppa- ja teollisuusministeriö tekisi päätöksen vain Euroopan aluekehitysrahaston kautta osoitettujen varojen sijoittamisesta. Suomen Teollisuussijoitus Oy:n osuus käytännön toiminnassa olisi ennen kaikkea siinä, että ministeriö hyödyntäisi yhtiön asiantuntemusta mahdollisimman laajasti sekä tehtäessä sijoituspäätöstä että osallistuttaessa osakkaina pääomasijoitusrahaston hallinnointiin ja päätöksentekoon.

Nykyisin siitä, miten tuki on mahdollista myöntää pääomasijoitusyhteisölle, on tarkemmin säädetty yritystuesta annetun lain nojalla annetussa valtioneuvoston päätöksessä. Nykyisellä rakennerahastokaudella tuki on myönnetty Kera Oyj:lle, joka on tehnyt oman pääoman ehtoisen sijoituksen pääomasijoitusrahastoon. Tuen kanavoimisessa Finnvera Oyj:n tai Suomen Teollisuussijoitus Oy:n kautta on kuitenkin ollut verotuksellisia ongelmia, minkä vuoksi ehdotetaan, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi tehdä oman pääoman ehtoisia sijoituksia suoraan pääomasijoitusrahastoihin. Finnvera Oyj:n osalta on lisäksi huomattava, että yhtiön toimialaan ei enää kuulu pääomasijoitustoiminta.

15 §. Pykälässä määriteltäisiin tarkemmin toimintaympäristötuen mahdolliset kohteet. Toimintaympäristötukea voitaisiin myöntää yritysten tarvitsemien neuvonta-, tutkimus-, koulutus ja konsultointipalvelujen kehittämiseen ja aikaansaamiseen, yritysten ja oppilaitosten välisen yhteistyön parantamiseen, innovaatiotoiminnan sekä yritysten verkostoitumisen ja teknologiansiirron edistämiseen. Tukea voitaisiin myöntää esimerkiksi yrityshautomoiden perustamiseen ja kehittämiseen, testaus- ja mittauspalveluiden sekä laboratoriopalveluiden luomiseen ja kehittämiseen sekä toimialakohtaisten kehittämisskusten perustamiseen ja kehittämiseen.

16 §. Pykälässä säädettäisiin, että tukien enimmäismääristä, hankkeen hyväksyttävistä menoista ja muista tuen myöntämisen perusteista säädettäisiin valtioneuvoston päätök-

sellä, kuten muidenkin tässä laissa tarkoitettujen tukimuotojen osalta.

4 luku.

Pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistuki

17 §. Kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille koskevan 4 luvun säännökset perustuvat rakenteeltaan sille, että kehittämistuen kohteena voisi olla kaksi toisistaan jossain määrin poikkeavaa hanketyyppeä. Tämän mukaisesti pykälässä säädettäisiin, että kehittämistuen kohteena voisi olla yrityksen kilpailukykyä parantava hanke sekä kehittämis- että kansainvälistymishanke. Aiemmin kansainvälistymistuki oli itsenäinen tukimuoto, jota koskevat säännökset sisältyivät kauppa- ja teollisuusministeriön 25 syyskuuta 1998 antamaan päätökseen. Nyt kansainvälistymistuki yhdistettäisiin muuhun kehittämistukeen pienille ja keskisuurille yrityksille.

18 §. Pykälässä luettelaisiin kehittämistuen kohteet. Hankkeen on oltava selkeästi rajattu, jotta siihen voitaisiin myöntää kehittämistukea. Kehittämishankkeelta edellytetään, että se on merkittävä yrityksen toiminnan laajuus huomioon ottaen. Hankkeen kohteena voivat olla yrityksen tuotteiden, tuotannon, liikkeenjohdon tai markkinoinnin kehittäminen.

Kansainvälistymishankkeen merkityksellisyttä yritykselle puolestaan arvioidaan suhteessa yrityksen kansainvälistymiseen. Kansainvälistymishankkeen ei tarvitse olla yrityksen toiminnan laajuus huomioon ottaen niin merkittävä kuin kilpailukykyä parantavan hankkeen, koska yrityksen kansainvälistymishanke on yritykselle yleensä strategisesti tärkeä.

Yritysten yhteishankkeiden rahoitusmahdollisuuksia edistettäisiin siten, että yhteishankkeiden merkittävyyttä voidaan tarkastella hankkeen kokonaismerkityksen kannalta. Tämä mahdollistaisi hankkeen rahoittamisen silloin, kun joidenkin mukana olevien yritysten osalta erikseen tarkasteltuna hanke olisi merkitykseltään pieni.

Kehittämistukea voitaisiin pykälän 2 momentin nojalla myöntää myös yrityksen perustamisedellytysten selvittämiseen, mikä on tarpeen erityisesti toteuttamisedellytyksiltään vaikeasti arvioitavissa yritysten perustamisvaiheessa. Kehittämistukea voitaisiin myöntää lisäksi yrityksen toimintaedellytysten

selvittämiseen, mikä puolestaan voi olla tarpeellista kannattavan toiminnan edellytysten selvittämiseksi taloudellisissa vaikeuksissa olevan yrityksen kohdalla.

Nyt voimassa olevaan lakiin verrattuna uutta on kansainvälistymishankkeiden lisääminen pykälään, muuten pykälä vastaa sitä miten asiasta on tällä hetkellä säädetty.

19 §. Hyväksyttävistä menoista säädetäisiin tarkemmin valtioneuvoston päätöksessä, kuten muidenkin tukimuotojen osalta.

20 §. Kehittämistuen prosentti- ja markkarajoista säädetäisiin valtioneuvoston päätöksellä. Kehittämistuen enimmäismääristä säädetäessä otetaan huomioon Euroopan yhteisöjen komission antamat valtioneuvostotukia koskevat asianomaiset suuntaviivat. Kehittämistuen osalta on lisäksi otettava huomioon koulutukseen myönnettävää tukea koskevat yhteisön puitteet (EYVL C343/1998), pienten ja keskisuurten yritysten valtioneuvostotukia koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C213/1996) sekä tutkimukseen ja kehitykseen myönnettävää tukea koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C45/1996). Tuen vähimmäismäärästä ei enää erikseen päätettäisi niin kuin nyt voimassa olevassa laissa.

21 §. Kehittämistukea ei pääsääntöisesti myönnettäisi, jos hanketta rahoitetaan muulla valtion avustuksella. Pykälässä säädetäisiin kahdesta poikkeuksesta. Ensinnäkin kehittämistukea voitaisiin myöntää, kun hankkeen laajuuden vuoksi on perusteltua jakaa rahoitus useamman rahoittajan kesken ja siten varmistaa suuremman kehittämissuhteen toteutuminen. Toisena poikkeuksena ehdotetaan säädetäväksi, että alueellisesti merkittävien hankkeiden kohdalla kehittämissuhteen rahoittaminen olisi mahdollista useamman rahoittajan toimesta. Alueellisesti merkittävien hankkeiden lisääminen toiseksi poikkeukseksi on muutos verrattuna yritystuesta annettuun lakiin.

Valtioneuvosto säätäisi kehittämistuen ja valtionavustuksen tai muun siihen verrattavissa olevan tuen yhteenlasketusta enimmäismääristä. Muita valtioneuvostotukia ovat esimerkiksi Teknologian kehittämiskeskuksen (TEKES) tuotekehitykseen myöntämät avustukset. Muita valtioneuvostotukien verrattavissa olevia tukia puolestaan ovat esimerkiksi Finnvera Oyj:n myöntämät korkotukilainat. Lisäksi kyseeseen voi tulla kuntien ja kuntayhtymien myöntämät avustukset. Säännös vastaa nykyistä sääntelyä.

5 luku.

Tuen hakeminen ja maksaminen

22 §. Pykälän mukaan yritystukia koskevia asioita käsittelevät kauppa- ja teollisuusministeriö sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset. Työnjako kauppa- ja teollisuusministeriön ja työvoima- ja elinkeinokeskusten, 1 päivästä syyskuuta 1997 lukien työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastot, kesken vastaisi nykyistä työnjakoa. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen osastoja ovat yritysosaston lisäksi työvoimaosasto ja maaseutuosasto. Yritysosasto käsittelee aiemmin piiritoimiston käsittelemiä asioita. Pykälässä on mainittu työvoima- ja elinkeinokeskus kokonaisuudessaan, mikä on tarkoituksenmukaista ottaen huomioon työvoima- ja elinkeinokeskuksen itsenäinen virastoasema. Asiasisällöltään säännös vastaa tällä hetkellä voimassa olevan lain säännöstä.

23 §. Laissa tarkoitettua tuen myöntäisi joko työvoima- ja elinkeinokeskus tai kauppa- ja teollisuusministeriö. Kappalemääräisesti lähes kaikki tuet myönnetään tällä hetkellä työvoima- ja elinkeinokeskuksista.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että kauppa- ja teollisuusministeriö päättäisi investointituen myöntämisestä, mikäli tuen perusteena olevien menojen määrä ylittää 1,7 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä kauppa- ja teollisuusministeriö päättää investointituen myöntämisestä tuen perusteena olevien menojen ylittäessä 10 miljoonaa markkaa, mitä vastaamaan ehdotetaan 1,7 miljoonaa euroa. Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriöllä olisi oikeus pidättää päätösvalta investointituen osalta itsellään, mikäli katsoo sen erityisestä syystä aiheelliseksi. Pidätysoikeutta kehittämistuen, toimintaympäristötuen ja käynnistystuen myöntämisen osalta ei ministeriöllä olisi.

Kaikkien tässä laissa tarkoitettujen tukien maksamisesta päättäisi työvoima- ja elinkeinokeskus. On kuitenkin tarkoituksenmukaista mahdollistaa kauppa- ja teollisuusministeriölle oikeus erityisestä syystä pidättää päätösvalta tuen maksamisesta itsellään.

Tukien myöntämistä ja maksamista koskeva työnjako kauppa- ja teollisuusministeriön ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen kesken vastaa päätösvalan pidättämisoikeus mukaan lukien voimassa olevaa tilannetta.

24 §. Sillä, että tukea on haettava ennen hankkeen aloittamista, pyritään osaltaan välttämään sellaisten hankkeiden rahoittamista, joiden toteuttamiseen tuella ei ole olennaista

merkitystä. Yritystuesta annetussa laissa on säädetty erikseen tuen hakeminen kunkin tukimuodon osalta. Muutoksella ei olisi asiallista muutosta nykytilanteeseen verrattuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, joka liittyy hankkeisiin, jotka on aloitettu ennen tukihakemuksen toimittamista työvoima- ja elinkeinokeskukselle. Voimassa olevan lain mukaisesti on ollut tarkoituksenmukaista säätää poikkeusmenettelystä, jossa kohtuusyistä voitaisiin myöntää tukea hankkeelle, joka on aloitettu ennen tukihakemuksen jättämistä.

25 §. Pykälässä säädettäisiin tukien maksamisesta. Tukien myöntäminen ja maksaminen perustuu kaksivaiheiseen menettelyyn. Ensinnä tehdään myöntämispäätös, jonka jälkeen, kun hankkeita tai myöntämispäätöksessä edellytetty osa siitä on toteutettu, tuensaajan on tehtävä maksatushakemus myönnetyn tuen maksamiseksi. Tuen maksamisesta tehdään erillinen maksatuspäätös sen jälkeen, kun on varmistettu, että maksettavaksi pyydetty tuki tai tuen osa koostuu myöntämispäätöksen yhteydessä tuen perusteeksi hyväksytyistä menoista. Yritystuesta annettuun lakiin verrattuna on selvytyden vuoksi lisätty, että tuen maksaminen edellyttää erillistä hakemusta, mikä sinällään vastaa myös nykykäytäntöä.

Koska hankkeita ei aina toteudu arvioidun suuruisena, on tarpeen ehdotetun pykälän 2 momentissa ottaa huomioon hankkeen toteutuminen arvioitua pienempänä. Mikäli hankkeen kustannusarvio alittuu, tuki tulee alentaa myöntämispäätöksessä hyväksyttyä tukiosuutta vastaavaksi. Nyt voimassa olevassa laissa on vastaavanlainen säännös.

26 §. Yritystukea olisi jatkossakin mahdollista myöntää myös sellaisiin hankkeisiin, joiden toteuttamiseen osallistuu useampi kuin yksi yritys tai yritystoimintaa harjoittamaton yhteisö. Yritysten yhteishankkeilla on merkitystä nimenomaan kehittämishankkeissa. Vastaavanlainen säännös on myös voimassa olevassa laissa.

Välittävän yhteisön, jonka kautta tuki maksettaisiin edelleen yhteishankkeeseen osallistuville yrityksille, ei tarvitse olla itse tukikelpoinen.

6 luku. Erinäiset säännökset

27 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tukien myöntämisen ja käytön valvonnasta.

Tukien myöntämisen ja maksamisen valvonta kohdistuisi työvoima- ja elinkeinokeskuksiin, jotka maksavat kaikki tuet ja myöntävät kappalemääräisesti lähes kaikki tuet. Säännöksen mukaisesti tämän toiminnan valvonta kuuluisi kauppa- ja teollisuusministeriölle kuten nykyisinkin. Tukien käytön valvonta tukien saajiin eli yrityksiin ja muihin mahdollisiin tuen saajiin kuuluisi sekä ministeriölle että työvoima- ja elinkeinokeskuksille.

Valvonnan osalta keskeisen toimintamuodon muodostaisivat toimeenpantavat tarkastukset. Pykälässä säädettäisiin myös työvoima- ja elinkeinokeskusten valvontaan liittyvästä sellaisesta tarkastustoiminnasta, joka tapahtuisi ministeriön tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen tilintarkastajan toimesta. Erityisesti Euroopan yhteisön rakennerahastojen osarahoittamiin hankkeisiin liittyvät velvoitteet ovat lisänneet valvontatehtäviä ja edellyttävät niitä koskevien säädösten tarkentamista.

Edellä mainittu komission antama rakennerahastoja koskeva valvonta-asetus on asettanut rakennerahastojen kautta tulevien varojen valvonnalle aikaisempaa tiukemmat määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Tämä edellyttää rakennerahastovaroja käyttäviltä kauppa- ja teollisuusministeriöltä ja työvoima- ja elinkeinokeskuksilta aikaisempaa suurempaa panostusta valvonnassa tarvittaviin resursseihin. Valvonnan asianmukaisen suorittamisen varmistamiseksi olisi tämän vuoksi tarpeen säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskus voisivat valtuuttaa ulkopuolisen tilintarkastajan suorittamaan tämän lain mukaiseen rahoitukseen liittyviä tarkastuksia puolestaan. Kauppa- ja teollisuusministeriö voisi valtuuttaa ulkopuolisen tilintarkastajan tarkastamaan myös työvoima- ja elinkeinokeskuksia. Valtuutetut suorittaisivat tarkastuksen valtuutuksessa tarkoin yksilöidyissä rajoissa valtuutuksen antajan luokun.

Koska pykälässä mahdollistettaisiin myös muiden kuin viranomaisten suorittamat tarkastukset, asiasta säädettäisiin laintasolla. Pykälässä rajattaisiin ne tahot, jotka voidaan valtuuttaa suorittamaan tarkastuksia. Tarkastuksia suorittamaan voitaisiin valtuuttaa julkishallinnon- ja talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö taikka kauppakamarin hyväksymä tilintar-

kastaja tai tilintarkastusyhteisö. Ulkopuolisen tilintarkastajan suorittaessa tilintarkastusta on tärkeää, että myös tällöin riippumattomuus tarkastettavasta on olemassa sekä tehtävään sisältyvä vastuu on selvä. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin tilintarkastajan riippumattomuudesta sekä siitä, että tämä toimii tehtäväänsä suorittaessaan virkavastuulla.

28 §. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin siitä, missä laajuudessa tarkastuksen suorittaja voi tarkastuksensa suorittaa ottaen huomioon tarkastajan oikeus saada tarpeellinen aineisto käyttöönsä ja oikeus päästä sellaisiin tiloihin, joissa tarkastus voidaan suorittaa.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin niiden viranomaisten virka-avun mahdollisuus, joilla on velvollisuus tarvittaessa avustaa tarkastuksessa.

29 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedonsaantioikeudesta salassapitosäännösten estämättä siltä osin kuin kauppa- ja teollisuusministeriön on tarpeen saada tietoja asianomaiselta työvoima- ja elinkeinokeskuksesta liittyen ministeriölle kuuluvaan tukijärjestelmän hallinnointiin. Tässä pykälässä tarkoitettu tietotarve voi perustua laajempiin tarpeisiin kuin 27 §:ssä tarkoitettuun tukien valvontaan. Koska tämä oikeus tietojensaantiin tulee olla sekä kauppa- ja teollisuusministeriöllä että työvoima- ja elinkeinokeskuksella suhteessa tuen saajaan eli yrittäjään tai muuhun tukikelpoiseen yhteisöön, on tarkoituksenmukaista sisällyttää myös tätä koskeva säännös lakiin. Nykyisin tätä koskevat suostumukset sisältyvät asianomaisiin tukihakemuslomakkeisiin.

Valvontavelvollisuutensa hoitamiseksi kauppa- ja teollisuusministeriöllä ja työvoima- ja elinkeinokeskuksella on tarpeen olla lakisääteinen oikeus saada 1 momentissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja myös muilta viranomaisilta. Erityisen tärkeää on tarvittaessa saada tietoja veroviranomaiselta siitä, onko tuensaajayrityksellä tuen maksatusvaiheessa erääntyneitä veroja tai muita julkisia maksuja maksamatta. Tällaisen tiedon saantiin verotajalta on nykyisin käytössä hakemuslomakkeeseen sisältyvä tuen hakijalta pyydyttävä nimenomainen suostumus. Sen johdosta, että sen käytäntöön soveltamisessa on esiintynyt jossain määrin ongelmia, on tarpeen säätää asiasta laissa (2 momentti). Koska kysymyksessä on tuen saajan tietosuojaan liittyvä merkityksellinen asia, on myös tarpeen säätää, että näitä tietoja kos-

keva pyyntö on yksilöitävä ja pyynnön käyttötarkoitus ilmoitettava. Tärkeää on myös, että näin saatua tietoa ei käytetä muuhun tarkoitukseen.

30 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädettyä salassapitovelvollisuutta sovellettaisiin myös tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaviin. Tämä on tarpeen ottaen huomioon, että myös muut kuin viranomaiset voivat hoitaa näitä tehtäviä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten salassapitovelvollisuuden alaisia tietoja voitaisiin luovuttaa edelleen toiselle viranomaiselle tai tarkastuksen osalta ulkopuoliselle tilintarkastajalle erikseen yksilöidyissä tapauksissa. Kauppa- ja teollisuusministeriölle sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksille voitaisiin tällaisia tietoja luovuttaa (1 kohta) niille tämän lain mukaan kuuluvan valvontatehtävän sekä muiden laista seuraavien tehtävien suorittamiseksi asianmukaisesti.

Lain soveltamista koskevia tutkimuksia on tarpeen tehdä muun muassa rakennerahastorahoituksen seurantaa varten. Myös tukien vaikuttavuutta on tarkoitus arvioida nykyistä laajemmin ja järjestelmällisemmin. Vastaava tarve on myös olemassa kilpailuvaikutusten arvioinnin osalta. Ehdotetun säännöksen nojalla tarpeellinen tutkimusaineisto voitaisiin luovuttaa tutkimuksen suorittajalle ilman tuen saajilta mahdollisesti erikseen pyydyttävää lupaa (2 kohta).

Tietojen luovuttamismahdollisuus salassapitovelvollisuuden estämättä on myös tarpeen 27 ja 28 §:ssä tarkoitettuja tarkastuksia suorittavalle toiselle viranomaiselle tai ulkopuoliselle tilintarkastajalle silloin, kun joko kauppa- ja teollisuusministeriöllä tai asianomaisella työvoima- ja elinkeinokeskuksella on tarkastusta koskevaa asiaan vaikuttavaa tietoa jo käytettävissään (3 kohta). Syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi tarpeellisen aineiston luovuttamista koskeva säännös on myös tarpeen (4 kohta).

Tämän lain 27—30 §:ssä säädettäväksi ehdotetuista asioista sisältyy säännöksiä myös rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annettavaan lakiehdotukseen, jota käsiteltäisiin eduskunnassa samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa. Tämä on tarpeen erityisesti sen johdosta, että rakennerahasto-ohjelmien kansallista hallinnointia koskeva lakiehdotus ei koske pelkästään kansallista rahoitusta silloin, kun

se myönnetään hankkeeseen ilman sitä vastaavaa Euroopan yhteisöjen rakennerahastojen rahoitusta.

31 §. Kauppa- ja teollisuusministeriö sekä työvoima- ja elinkeinokeskukset voisivat oleellisissa asioissa liittää ehtoja myöntämäänsä tukeen. Ehtojen tarkoituksena on varmistaa tuen oikea kohdentuminen.

32 §. Pykälässä säädettäisiin lain 6 §:ssä tarkoitettun investointituen takaisinperinnästä silloin, kun kysymyksessä on muu kuin 33 §:ssä tarkoitettu yritys. Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperimisperusteista suurempien yritysten kuin 33 §:ssä osalta. Myös myönnetyn investointituen suuruudella on merkitystä siihen, sovelletaanko lain 32 vai 33 §:ää. Jakamalla investointituen takaisinperintäasiat näin kahteen ryhmään on mahdollistettu kullekin ryhmälle parhaiten soveltuva menettely. Tämän mukaisesti takaisinperintä tulee kysymykseen laajemmassa määrin kuin 33 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälän 1 momentti koskisi takaisinperintää silloin, kun tuen myöntämisen perusteena ollut toiminta lopetetaan tai sitä supistetaan olennaisesti. Säännöksen mukaan tuki on määrättävä maksettavaksi takaisin osaksi tai kokonaan, jollei erityisestä syystä muuta johdu, jos toiminnan lopettaminen tai supistaminen tapahtuu ilman pakottavaa syytä tukipäätöksen tekemistä seuraavien viiden vuoden aikana tai kolmen vuoden aikana viimeisen maksatuksen suorittamisesta taikka tuesta päätettäessä erikseen erityisestä syystä asetetussa pidemmässä määräajassa. Näin määritelty tuen mahdollista takaisinperimistä koskeva seuranta-aika olisi aina vähintään yhtä pitkä kuin rakennerahastojen varojen mahdollista takaisinperimistä koskeva vastaava seuranta-aika.

Euroopan yhteisön rakennerahastoja koskevien yleisten säännösten mukaan tuen takaisinmaksamista koskeva viiden vuoden määräaika lasketaan toimivaltaisen viranomaisen päätöksestä. Tämän mukaisesti ehdotuksen mukainen viiden vuoden määräaika laskettaisiin toisin kuin voimassa olevassa laissa, tuen myöntämisestä. Ehdotukseen on lisäksi otettu kaksiportainen määräaika. Kolmen vuoden määräaika laskettaisiin tuen viimeisen erän maksatuksesta. Tähän on päädytty, koska käytännössä hankkeen toteuttaminen useissa tapauksissa kestää kokonaisuudessaan vuosia ja takaisinperintäuhka poistuisi niissä tapauksissa jo varsin pian

hankkeen toteuttamisen jälkeen.

Pakottavana syynä toiminnan lopettamiseen tai supistamiseen voitaisiin pitää ennen kaikkea toiminnan kannattamattomuutta. Pakottavana syynä voitaisiin pitää myös konkurssia.

Tuen osittainen takaisinperiminen olisi mahdollista silloin, kun toimintaa supistetaan olennaisesti. Tuesta perittäisiin tällöin takaisin pääsääntöisesti toiminnan supistamista vastaava osuus. Toiminnan lopettamiseen olisi rinnastettavissa myös toiminnan siirtäminen tuen piiriin kuulualueelta tuen piiriin kuulumattomalle alueelle.

Ehdotuksen mukaan tuki voitaisiin erityisistä syistä jättää perimättä takaisin, vaikka laissa mainitut edellytykset olisivatkin olemassa. Tämä tulisi kysymykseen lähinnä silloin, kun toimintaa on supistettu tarkoituksenmukaisuussyistä ilman varsinaista pakottavaa syytä, mutta takaisinperiminen johtaisi kohtuuttomaan tulokseen ja vaarantaisi jäljelle jäävän toiminnan edellytyksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperintäperusteiden muodostaisi myös investointituen kohteena olevan käyttöomaisuuden tai sen osan taikka yrityksen liiketoiminnan tai sen huomattavan osan myyminen tai muu luovuttaminen toiselle 1 momentissa tarkoitettuna aikana eikä tilalle hankita uutta vastaavaa käyttöomaisuutta. Säännöksen mukaan takaisinperimisestä voitaisiin kuitenkin luopua, jos tuen olisi katsottava siirtyneen toiselle yritykselle ja jos tuen siirtoa olisi pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Takaisinperimisen edellytyksenä olisi siten, että investointitukea ei ole siirretty laissa tarkoitettulla tavalla ostajayritykselle. Tuen siirtyminen ilmenisi kauppahinnan vastaavana alennuksena. Yleisenä edellytyksenä tuen siirrolle uudelle yritykselle pidettäisiin sitä, että yritys täyttää laissa määritellyt tuen myöntämisen ehdot ja että tuen siirto sille on muutenkin tarkoituksenmukaista.

Nykyisestä lainsäädännöstä poiketen lakiin on lisätty säännös käyttöomaisuuden uudistamisesta. Tätä on pidettävä tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon, että yrityskeinot ostessaan uusia koneita ja laitteita usein sopivat laitetoimittajien kanssa vanhan kone- ja laitekannan vaihdosta. Tällöin avustuksen siirto ei olisi edes mahdollista.

Kiinteistöyhteisön tai kunnan omistaman käyttöomaisuuden luovuttamista koskee pykälän 3 momentti. Sen mukaan investointituki olisi maksettava takaisin, jos kysymyk-

sessä oleva käyttöomaisuus sanotun määräjän kuluessa luovutetaan muulle kuin laissa tarkoitettulle tuen piiriin kuuluvalla yritykselle. Takaisinmaksuvelvollisuus perustuu tässä tapauksessa siten suoraan lain säännökseen ja tuen suorittamiselle on myös asetettu 6 kuukauden määräaika.

Kiinteistöyhteisölle tai kunnalle myönnetty tuki voidaan määrätä takaisin maksettavaksi osaksi tai kokonaan myös silloin, kun investointituen myöntämisen perusteena olleissa olosuhteissa on tapahtunut muu olennainen muutos sanottuna aikana. Tällainen olennainen muutos voisi olla esimerkiksi silloin, kun toimitiloihin ei lainkaan sijoitu hyväksyttävää yritystä.

Pykälän 4 momentti koskisi takaisinmaksettavalle tuelle määrättävää korkoa ja viivästyskorkoa. Takaisinmaksettavalle tuelle voitaisiin määrätä maksettavaksi tuen maksamispäivästä vuotuinen korko, joka kulloinkin vastaisi peruskorkoa lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä. Peruskorosta päättäminen on siirtynyt valtiovarainministeriölle Suomen Pankilta talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alettua 1 päivänä tammikuuta 1999. Viittauksella peruskorkoon tarkoitetaan asianomaisen ministeriön, tällä hetkellä valtiovarainministeriön, eräistä viitekorjoista annetun lain (996/1998) perusteella vahvistamaa peruskorkoa. Asetettuna eräpäivänä maksamattomalle takaisinperittävälle tuelle olisi maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan.

33 §. Pykälä koskisi 6 §:ssä tarkoitettua investointituen takaisinperintää silloin, kun yrityksen sille tukea myönnettäessä on arvioitu työllistävän yrittäjän lisäksi muita henkilöitä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavasti ja jolle myönnettävä investointituki on enintään 50 000 euroa. Ehdotetun lainkohdan soveltaminen edellyttäisi siten, että molempien ehtojen olisi täyttyttävä eli myönnetty investointituki voisi olla enintään 50 000 euroa ja yrityksessä voisi olla yrittäjän lisäksi työntekijöitä korkeintaan kahta henkilötyövuotta vastaavasti.

Säännöksen mukaan mikäli investointituen kohteena ollut käyttöomaisuutta myydään tai muutoin luovutetaan tai käyttöomaisuus muuten siirtyy toiselle tukipäätöksen seuraavien viiden vuoden aikana tai kolmen vuoden aikana viimeisen maksatuksen suorittamisesta, eikä tilalle hankita uutta vastaavaa käyttöomaisuutta, investointituki on määrät-

tävä kokonaan tai osaksi maksettavaksi takaisin. Tuki voidaan kuitenkin jättää perimättä takaisin, jos käyttöomaisuuden myynti on aiheutunut yrittäjän työkyvyn menetyksestä tai muusta siihen verrattavasta pakottavasta syystä. Takaisinperimisestä voidaan säännöksen mukaan myös luopua, jos tuen on katsottava siirtyneen toiselle yritykselle ja jos tuen siirtoa on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Aikaisemmasta lainsäädännöstä poiketen myös pienen yrityksen lain 33 §:n edellytykset täyttävän investointituen siirtäminen toiselle yritykselle on tehty mahdolliseksi. Tuen siirtoa toiselle yritykselle ja sen tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan samojen edellytysten mukaan kuin 32 §:n 2 momentin osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan voidaan investointituki määrätä edellä mainittujen korajoitusten täytyessä maksettavaksi takaisin kokonaan tai osaksi, jos investointituen kohteena ollut toiminta lopetetaan 1 momentissa tarkoitettuna aikana, jos se tuen käyttöön liittyvän erityisen syyn johdosta on aiheellista. Tällaisella erityisellä syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että tukea on haettu keinottelumielessä. Toiminnan lopettamisesta ei siten sinänsä pidettäisi perusteena tuen takaisinperimiseen.

Poiketen nykyisestä lainsäädännöstä, jonka mukaan koron juokseminen takaisin maksettavalle määrälle alkoi käyttöomaisuuden luovuttamisesta tai toiminnan lopettamisesta, takaisinmaksettavalle määrälle on ehdotuksen mukaan maksettava 32 §:n 4 momentin mukainen korko siitä lukien, kun kuusi kuukautta on kulunut käyttöomaisuuden luovuttamispäivästä tai toiminnan lopettamispäivästä. Säännöksellä on tarkoitus kannustaa tuen saajia entistä nopeammin ilmoittamaan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista. Ei ole myöskään kohtuullista asettaa takaisinmaksettavaksi määrätyle tuelle sellaista koronmaksuvelvollisuutta, joka lähtee kuluun aikaisemmasta ajankohdasta kuin tuensaaja on saanut tiedon takaisinperinnästä.

34 §. Pykälä koskee lain 13 §:ssä tarkoitettua toimintaympäristötuen takaisinperintää. Säännöksen mukaan takaisinperintäperusteen muodostaisi toimintaympäristötuen kohteena olevan käyttöomaisuuden tai sen osan myyminen tai muu luovuttaminen toiselle momentissa tarkoitettuna aikana eikä tilalle hankita uutta vastaavaa käyttöomaisuutta.

Nykyisestä poiketen erillinen toimintaympäristötuen takaisinperintäsäännös on otettu

lakiin. Tuen takaisinperintä oli aiemmin säännelty toimintaympäristötuen myöntämispäätöksen ehdoissa.

Pykälän mukaan toimintaympäristötuen takaisinperintä tulee kysymykseen silloin, kun tuen kohteena olevaa käyttöomaisuutta luovutetaan. Säännös ei sisällä toisin kuin ehdotuksen investointituen takaisinperintää koskevat 32 ja 33 § määräystä toiminnan lopettamisen ja supistamisen osalta. Toimintaympäristötuen hankkeen toteuttajana on usein julkinen yhteisö. Toiminnan lopettamiseen ja supistamiseen liittyvän pakottavan syyn arvioiminen saattaisi käytännössä muodostua julkisen yhteisön toiminnan osalta ongelmalliseksi. Yrityksen ja yksityisen henkilön hankke voisi ehdotuksen mukaan olla toimintaympäristötuen kohteena vain erityistapauksissa. Näissä erityistapauksissa tuen takaisinperintä toiminnan lopettamisen ja supistamisen osalta voitaisiin ottaa huomioon tuen myöntämisen ehdoissa.

35 §. Pykälä koskee kaikkien yritystoiminnan tukemisesta annetun lain mukaisten tukien takaisinperintää. Tuen takaisinperintä koskisi yhtä lailla kansallisista kuin Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoista myönnettyä tukea.

Tuki on perittävä takaisin, jos tuen saaja on avustusta tai sen maksamista hakiessaan antanut olennaisessa kohdassa väärän tiedon tai salannut tuen myöntämiseen tai maksamiseen olennaisesti vaikuttavia tietoja tai kieltäytynyt antamasta maksamista ja valvontaa varten tarvittavia tietoja taikka käyttänyt tuen muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty. Pykälän soveltamisen edellytyksenä ei olisi, että tuen saaja on tahallaan antanut vääriä tietoja. Säännöstä voitaisiin siten soveltaa myös siinä tapauksessa, että virheellisten tietojen antaminen on johtunut hakijan huolimattomuudesta.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinmaksettavalle tuelle on maksettava 32 §:n 4 momentin mukainen korko, minkä lisäksi voidaan määrätä maksettavaksi lisäkorkoa, jonka suuruus on korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun korkokannan ja edellä mainitun koron erotus.

36 §. Pykälä koskee investointituen ja toimintaympäristötuen kohteena olleen käyttöomaisuuden tuhoutumista vahinkotapahtuman yhteydessä viiden tai kolmen vuoden taikka päätöksessä erikseen asetetun pidemmän määräajan kuluessa. Ehdotuksen mukaan mahdollisesta vakuutuskorvauksesta on

määrättävä maksettavaksi kauppa- ja teollisuusministeriölle se osa, joka vastaa tuen osuutta käyttöomaisuudesta sen hankintahetkellä. Maksuvelvollisuus voisi kuitenkin olla enintään tuen suuruinen. Maksuvelvollisuudesta voitaisiin kuitenkin vapauttaa, jos tuhoutuneen käyttöomaisuuden tilalle hankitaan uutta vastaavaa käyttöomaisuutta. Tuella asetetut ehdot koskevat tällöin tilalle hankittua omaisuutta.

37 §. Pykälässä säädettäisiin toimivallasta takaisinperinnässä työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysoston ja kauppa- ja teollisuusministeriön välillä. Lain 32 ja 35 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tuen takaisinmaksamista koskevan päätöksen tekee kauppa- ja teollisuusministeriö. Lain 33 ja 34 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tuen takaisinmaksamista koskevan päätöksen tekee tuen myöntänyt työvoima- ja elinkeinokeskuksen yritysosto. Siltä osin kuin 36 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa vahinkotapahtuman kohteena on 33 § tai 34 §:ssä tarkoitettun yrityksen käyttöomaisuus, tuen takaisinmaksamista koskevan päätöksen tekee tuen myöntänyt työvoima- ja elinkeinokeskus ja muissa tapauksissa kauppa- ja teollisuusministeriö.

38 §. Muutoksenhaku tämän lain nojalla tehtäviin hallintopäätöksiin ehdotetaan järjestettäväksi edelleen nykykäytännön mukaisesti siten, että vain tukien takaisinperimistä koskeviin kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työvoima- ja elinkeinokeskusten päätöksiin olisi mahdollista hakea muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisella valituksella. Näin ollen laissa tarkoitettujen tukien myöntämistä tai myöntämättä jättämistä taikka maksamista tai maksamatta jättämistä koskevasta päätöksestä ei voisi valittaa.

Hallintolainkäyttölain mukaisesti työvoima- ja elinkeinokeskuksen tekemään tuen takaisinperimistä koskevaan päätökseen haetaan muutosta vuoden 1999 marraskuun alusta läänioikeuden sijasta hallinto-oikeudelta ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksestä korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Valituskielto muiden kuin tukien takaisinperintäpäätösten osalta on tarkoituksenmukaista, koska valituskieltoa puoltavat tekijät rajoituksettomaan valitusmenettelyyn nähden ovat selvästi painavammat. Valitusmahdollisuuden ollessa käytössä vuosina 1982—1993 kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimiston päätöksistä tehtiin vuosittain viime vaiheessa noin 100 vali-

tusta valitusviranomaisena toimineelle kauppa- ja teollisuusministeriölle. Käytännöllisesti katsoen kaikissa valituksissa oli kysymys tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuudesta. Vain muutamat valitukset antoivat aiheen päätöksen muuttamiseen. Tarvetta valitusmahdollisuuteen vähentää olennaisesti myös se, että hylätty hakemus voidaan aina käsitellä uudestaan, koska päätöksen ei katsota saavan oikeusvoimaa. Koska lähes kaikki tukipäätökset tehdään työvoima- ja elinkeinokeskuksessa, sen päätökseen tyytymätön voi myös ilmaista tyytymättömyytensä ylemmälle viranomaiselle eli kauppa- ja teollisuusministeriölle. Päätöksiin tyytymättömät hakijat tekevät joskus myös hallintokanteluja valtioneuvoston oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Poikkeuksellisissa tilanteissa kysymykseen voivat tulla myös hallintolainkäyttölain mukaiset ylimääräiset muutoksenhakeinot.

Ottaen huomioon, että kysymyksessä on harkinnanvarainen, keskeisiltä osiltaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuva tuen myöntäminen vuotuisen, tukien hakemiseen nähden niukan myöntämisvaltuuden puitteissa, ei vastaavanlaista tarvetta muutoksenhauille siten ole kuin on lähtökohtaisesti lakisääteisten etuuksien osalta.

39 §. Pykälässä säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston päätöksellä annettaisiin lain täytäntöönpanosta tarkemmat säännökset, mitä on pidettävä tarkoituksenmukaisena erityisesti hyväksyttävien menojen ja käytettävien tukitasojen joustavamman sääntelyn mahdollistamiseksi. Tällä hetkellä voimassa oleva säännös vastaa asiasisällöltään ehdotettua säännöstä.

Tukien käsittelyyn liittyen on tarpeen antaa tarkempia määräyksiä, joista ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista säätää valtioneuvoston päätöksellä. Tämän vuoksi kauppa- ja teollisuusministeriöllä ehdotetaan oikeutta antaa määräyksiä tukien tasapuoliseen ja yhtenäiseen käsittelyyn liittyen. Säännös vastaa nykyistä sääntelyä.

7 luku. Voimaantulosäännökset

40 §. Laista tulisi määräaikainen. Yritystuen yleisistä ehdoista annettu laki edellyttää, että yritystukiohjelman on oltava määräaikainen. Määräaika olisi sidottu rakennerahastokauteen, joka kestää vuodet 2000–2006 siten, kuin 41 §:ssä tarkemmin säädetään.

Yritystuesta annettu laki ja sen nojalla annettu valtioneuvoston päätös yritystuesta kumottaisiin uuden lain tullessa voimaan. Näitä säädöksiä ja niiden nojalla annettuja määräyksiä ja ohjeita kuitenkin on tarpeen edelleen soveltaa niiden nojalla myönnettyihin ja maksettuihin tukiin esimerkiksi arvioidessa tällaisen tuen takaisinperimisen edellytyksiä. Lisäksi hankkeiden toteuttamisajat voivat olla useamman vuoden mittaisia, minkä vuoksi hankkeisiin liittyvät maksatukset ulottuvat ehdotetun lain voimaoloajalle.

Valvontaa ja tarkastusta koskevan 27—30 §:n osalta ehdotettua lakia sovellettaisiin myös yritystuesta annetun lain nojalla myönnettyihin tukiin.

41 §. Pykälän 1 momentin mukaisesti lakia sovellettaisiin paitsi niiden hakemusten nojalla tehtäviin päätöksiin, jotka on jätetty työvoima- ja elinkeinokeskuksille tämän lain voimaan tulon jälkeen, myös sellaisten hakemusten nojalla tehtäviin päätöksiin, jotka ovat saapuneet ennen tämän lain voimaantuloa työvoima- ja elinkeinokeskuksille. Tämä on tarpeen, jotta hakemusten käsittelyä varten voitaisiin taata riittävä aika.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain määräaikaaisuudesta siten, että tukien myöntämisen osalta lain voimaoloaika päättyisi vuoden 2006 lopussa. Sen johdosta, että Euroopan yhteisöjen rakennerahastoista maksettavaa rahoitusta koskevien säännösten mukaista tukea voidaan maksaa vuonna 2006 päättyvän ohjelmakauden puitteissa rahoitettaviin hankkeisiin vielä kahden vuoden ajan ohjelmakauden päättymisestä eli vuoden 2008 loppuun, on tarpeen ottaa tätä koskeva säännös maksatusten osalta lakiin.

Siltä osin kuin kysymyksessä on puhtaasti kansallinen rahoitus eli sellainen rahoitus, jota myönnetään hankkeeseen ilman sitä vastaavaa Euroopan yhteisöjen rakennerahastojen rahoitusta, noudatettaisiin niitä määräaikoja, jotka sisältyvät asianomaisten tukipäätösten vakiomuotoisiin päätösehtoihin. Näiden ehtojen mukaisesti tuen maksaminen kokonaisuudessaan voi useissa tapauksissa tapahtua yli kahden vuoden kuluttua siitä, kun tukipäätös on tehty.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin

kuitenkin ryhtyä jo ennen kuin ne tulevat voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yritystoiminnan tukemisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoituksena on yritystoimintaa tukemalla edistää yleistä taloudellista kehitystä, elinkeinopoliittisia tavoitteita sekä työllisyyttä ottaen huomioon kilpailunäkökohdat sekä Euroopan yhteisön ja kansallisen alue- ja rakennepoliittikan tavoitteet.

2 §

Lain tarkoituksen toteuttamiseksi voidaan yritystoimintaa myöntää valtionavustuksena investointitukea, pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistukea ja tukea yritysten toimintaympäristön parantamiseen siten kuin tässä laissa säädetään. Avustusmuotoisen rahoituksen ohella rahoitusta voidaan toimintaympäristön parantamiseen myöntää myös pääomasijoituksena. Lisäksi aloittamisvaiheessa olevalle pienelle yritykselle voidaan myöntää käynnistystukea.

Tukea suunnataan laadullisesti korkeatasoisiin aineettomiin ja aineellisiin hankkeisiin tavoitteena erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten pitkän aikavälin kilpailukyvn ja toimintaympäristön parantaminen.

3 §

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain tarpeellinen määräraha myönnettyjen tukien maksamista varten. Tukea voidaan myöntää enintään valtion talousarviossa hyväksyttyyn enimmäismäärään saakka.

Tämän lain mukaisten toimenpiteiden osarahoituksena voidaan käyttää Euroopan yhteisön rakennerahastojen varoja. Mitä tässä laissa säädetään 2 §:ssä tarkoitettusta rahoituksesta, sovelletaan myös rakennerahastojen varoihin, jollei Euroopan yhteisön lain-säädännöstä muuta johdu.

4 §

Tukea myönnetään pienille ja keskisuurille

yrityksille, jollei jäljempänä toisin säädetä. Mitä tässä laissa tarkoitetaan pienellä ja keskisuurella yrityksellä sekä pienellä yrityksellä, määritellään valtioneuvoston päätöksellä.

5 §

Tukea kohdistetaan 1 §:ssä tarkoitettujen tavoitteiden mukaisesti yritystoimintaan. Tukea ei kuitenkaan myönnetä:

- 1) maatilatalouteen tai kalatalouteen;
- 2) rakentamiseen;
- 3) vähittäiskauppaan tai kuljetukseen, jollei kysymyksessä ole matkailuhanke; eikä
- 4) sellaiselle muulle palveluyritykselle, joka ei tuota elinkeinotoiminnalle tarpeellisia palveluja.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2—4 kohdassa säädetään, investointitukea ja käynnistystukea voidaan myöntää alueen elinkeinorakenteen kehittämisen kannalta tärkeille pienille yrityksille sekä kehittämistukea pienille ja keskisuurille yrityksille.

Hankkeeseen, johon on myönnetty maa-seutuelinkeinojen rahoituslaissa (329/1999) tarkoitettua avustusta, ei voida myöntää tässä laissa tarkoitettua tukea.

Investointitukea ja kehittämistukea maataloustuotteiden jalostukseen ja markkinointiin kohdistuviin hankkeisiin myönnetään siten, kuin siitä erikseen annettavassa valtioneuvoston päätöksessä säädetään. Investointituen osalta ei kuitenkaan sovelleta 8 §:n 1 momentissa säädettyä alueellista rajoitusta suurten yritysten osalta.

2 luku

Investointituki ja yritystoiminnan aloittamisvaiheeseen liittyvä käynnistystuki

6 §

Yrityksen käyttöomaisuusinvestointien toteuttamiseen voidaan myöntää tukea (*investointituki*), jos yritys aloittaa tai laajentaa toimintaansa taikka uudistaa käyttöomaisuuttaan.

7 §

Investointituen myöntämisen edellytyksenä on, että yrityksellä katsotaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan.

Lisäksi edellytetään, että laajentamisella tai uudistamisella arvioidaan saavutettavan hankkeen kohteena olevan toimintayksikön työpaikkojen, tuotannon jalostusarvon tai palvelusten olennainen lisäys. Tästä voidaan poiketa, jos yritys uudistaa käyttöomaisuuttaan tekniikaltaan olennaisesti korkeatasoisemmaksi.

8 §

Investointitukea voidaan myöntää alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 7 §:ssä tarkoitettulla kehitysalueella myös suurten yritysten hankkeisiin sekä sellaiselle kiinteistöyhteisölle tai kunnalle, joka tarjoaa toimitiloja tässä laissa tarkoitettua yritystoimintaa varten.

Kiinteistöyhteisön tai kunnan on siirrettävä tuki vuokran tai muun vastikkeen perimisen yhteydessä kiinteistössä toimivalle taikka kiinteistön tai sen osan lunastaneelle yritykselle.

9 §

Investointitukea voidaan myöntää yritystoimintaa varten tarpeellisen käyttöomaisuuden hankkimiseen taikka sen muutos- tai parannustöihin siten, kuin valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin säädetään. Investointitukea voidaan myöntää myös käyttöomaisuuden hankintaa vastaavasta vuokraamisesta aiheutuvista enintään kolmelta vuodelta kertyvistä menoista.

10 §

Yrityshautomon hallitsemisissa tiloissa toimivien pienten yritysten investointituen perusteena olevia hyväksyttäviä menoja voivat olla sen lisäksi mitä 9 §:ssä säädetään myös toimitilojen ja laitteiden vuokrista sekä toimistopalvelujen ja asiantuntijoiden käytöstä syntyvät menot.

Yrityshautomolla tarkoitetaan yhteisöä, joka tarjoaa pienille yrityksille toimitiloja sekä toimisto- ja asiantuntijapalveluja.

11 §

Aloittamisvaiheessa olevalle pienelle yritykselle voidaan myöntää myös käynnistystukea uusien työpaikkojen perusteella siten kuin valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin säädetään.

12 §

Sovellettavista investointituen ohjeellisista tukitasoista ja enimmäismääristä sekä investointituen ja muiden siihen rinnastettavien yritystukien yhteenlasketuista enimmäismääristä säädetään valtioneuvoston päätöksellä ottaen huomioon eri alueiden kehittämistarpeet.

3 luku

Toimintaympäristötuki

13 §

Valtionavustusta voidaan myöntää sellaisiin julkisten ja yksityisten yhteisöjen, säätiöiden sekä yritysten ja yksityisten henkilöiden hankkeisiin, joiden tarkoituksena on yritysten toimintaympäristön parantaminen (*toimintaympäristötuki*). Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hankkeella on olennainen merkitys alueen pienten ja keskisuurten yritysten perustamisen, laajentamisen tai kehittämisen kannalta. Tukea voidaan myöntää myös alueiden väliset rajat ylittäviin elinkeinopoliittisiin hankkeisiin silloin, kun hankkeet edistävät alueen elinkeinopoliittisia tavoitteita tai pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä.

14 §

Pääomasijoitustoimintaan voidaan Euroopan aluekehitysrahaston ja kansallinen rahoitus kohdistaa oman pääoman ehtoisesti alueelliseen pääomasijoitusrahastoon. Päätöksen asiasta tekee kauppa- ja teollisuusministeriö.

15 §

Edellä 13 §:ssä tarkoitettut hankkeet voivat koskea yritysten tarvitsemien palvelujen kehittämistä ja aikaansaamista, yritysten ja opilaitosten välisen yhteistyön parantamista sekä innovaatiotoiminnan, yritysten verkostoitumisen ja teknologian siirron edistämistä sekä edellä mainittuihin hankkeisiin rinnastettavia hankkeita.

16 §

Valtioneuvosto päätöksellä säädetään tässä luvussa tarkoitettun tuen enimmäismäärästä sekä hankkeen hyväksyttävistä menoista ja muista tuen myöntämisen perusteista.

4 luku

Pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistuki

17 §

Pienten ja keskisuurten yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä tai kansainvälistymistä parantaviin kehittämis- tai kansainvälistymishankkeisiin voidaan myöntää tukea yrityksille (*kehittämistuki*).

18 §

Kehittämistuki myönnetään yrityksen esittämän suunnitelman mukaisesti rajattuun kehittämis- tai kansainvälistymishankkeeseen. Kehittämishankkeen on oltava yrityksen toiminnan laajuus huomioon ottaen merkittävä. Kansainvälistymishankkeen on oltava merkittävä yrityksen kansainvälistymisen kannalta. Yritysten yhteishankkeen merkittävyyttä voidaan kuitenkin tarkastella sen kokonaismerkityksen kannalta.

Kehittämistukea voidaan myöntää myös yrityksen perustamis- tai toimintaedellytysten selvittämiseen.

19 §

Kehittämistuen perusteena voivat olla yritykselle suunnitelman mukaisesta kehittämis- tai kansainvälistymishankkeesta aiheutuvat menot siten, kuin valtioneuvoston päätöksellä tarkemmin säädetään.

20 §

Valtioneuvosto päätöksellä säädetään kehittämistuen enimmäismääristä kehitysalueella ja muualla maassa.

21 §

Kehittämistukea ei myönnetä, jos hanketta rahoitetaan muulla valtion avustuksella. Tästä voidaan kuitenkin poiketa, milloin rahoituksen jakaminen useamman rahoittajan kesken on perusteltua hankkeen laajuuden tai alueellisen merkittävyyden vuoksi. Valtionavustuksen tai muun siihen verrattavissa olevan tuen enimmäisosuudesta yhdessä kehittämistuen kanssa säädetään valtioneuvoston päätöksellä.

5 luku

Tuen hakeminen ja maksaminen

22 §

Tässä laissa tarkoitettuja tukia koskevia asioita käsittelee kauppa- ja teollisuusministeriö sekä, siten kuin jäljempänä säädetään, työvoima- ja elinkeinokeskukset.

23 §

Investointituen myöntää kauppa- ja teollisuusministeriö, jos tuen perusteena olevien menojen määrä ylittää 1,7 miljoonaa euroa, ja muissa tapauksissa työvoima- ja elinkeinokeskus, jollei ministeriö erityisestä syystä katso aiheelliseksi pidättää päätösvaltaa. Siinä tapauksessa, että investointituen lisäksi hankkeeseen myönnetään käynnistystukea, käynnistystuen myöntää investointituen myöntämisestä päättävä viranomainen ja muissa tapauksissa työvoima- ja elinkeinokeskus. Kehittämistuen ja toimintaympäristötuen myöntää työvoima- ja elinkeinokeskus.

Tukien maksamisesta päättää työvoima- ja elinkeinokeskus, jollei ministeriö erityisestä syystä katso aiheelliseksi pidättää itselleen päätösvaltaa.

24 §

Tukea on haettava ennen hankkeen aloittamista.

Tukihakemus, joka on toimitettu työvoima- ja elinkeinokeskukselle myöhemmin kuin 1 momentissa säädetään, voidaan ottaa käsiteltäväksi, jos kauppa- ja teollisuusministeriö tai työvoima- ja elinkeinokeskus sen päätettäväksi kuuluvan tuen osalta erityisistä syistä niin päättää.

25 §

Työvoima- ja elinkeinokeskus maksaa erilisestä hakemuksesta tuen hankkeen edistymisen mukaan myöntämispäätöksessä asetettujen tarkempien ehtojen ja hyväksyttävän selvityksen perusteella.

Jos toteutuneiden tuen myöntämisen perusteena olleiden menojen määrä on arvioituja menoja pienempi siten, että myönnetty tuki ylittää päätöksessä mainitun osuuden toteutuneista menoista, tuki tulee alentaa tätä vastaavaksi.

26 §

Jos hankkeen toteuttamiseen osallistuu useampi kuin yksi yritys tai yrityksen ohella

myös yritystoimintaa harjoittamaton yhteisö, tuki voidaan myöntää ja maksaa yritykselle tai yhteisölle, joka on sitoutunut vastaamaan tuen käytöstä koko hankkeeseen.

6 luku

Erinäiset säännökset

27 §

Työvoima- ja elinkeinokeskusten suorittama tukien myöntämistä ja maksamista valvoo kauppa- ja teollisuusministeriö, joka voi tarkastaa itse tai valtuuttaa muun viranomaisen taikka ulkopuolisen tilintarkastajan tarkastamaan työvoima- ja elinkeinokeskuksia. Tukiensaajien tukien käyttöä valvovat kauppa- ja teollisuusministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskukset, jotka voivat valtuuttaa muun viranomaisen taikka ulkopuolisen tilintarkastajan tarkastamaan tukien käyttöä.

Ulkopuolisen tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT -tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (JHTT-yhteisö), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (KHT-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (HTM-yhteisö).

Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Tilintarkastajan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 §:ssä säädetään. Tilintarkastajilla on muutoinkin oltava edellytykset riippumattoman tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tilintarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä.

28 §

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä ja työvoima- ja elinkeinokeskuksella sekä niiden valtuuttamilla tarkastajilla on oikeus tarkastaa tuen hakijan ja tuen saajan liiketoimintaa tuen hakemisen ja käytön edellyttämässä laajuudessa. Tarkastuksen suorittamiseksi tuen hakija tai tuen saaja on velvollinen ilman aiheetonta viivytystä korvauksetta esittämään tarkastusta suorittavalle henkilölle kaikki tarvittavat tiliasiakirjat ja muun tuen käyttöön liittyvän aineiston sekä muutoinkin avustamaan tarkastuksen suorittamisessa. Tarkastusta suorittavalla henkilöllä on oikeus

tässä tarkoituksessa päästä tarkastettavan hallitsemiin tai käytössä oleviin tiloihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvassa paikassa.

Tarkastusta suorittavalla henkilöllä on oikeus ottaa tiliasiakirjat ja muu edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen päämäärän saavuttaminen tätä edellyttää. Tiliasiakirjat ja muu luovutettu aineisto tulee palauttaa, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Tarkastusta suorittavan henkilön pyynnöstä tarkastettavan tulee myös antaa tiedot, jotka ovat tarpeen tarkastuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi.

Poliisin, tulliviranomaisen ja veroviranomaisen on korvauksetta annettava tässä pykässä tarkoitettun tarkastuksen suorittamiseksi tarpeellista virka-apua.

29 §

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada työvoima- ja elinkeinokeskukselta tukijärjestelmän hallinnoinnin edellyttämiä tarpeellisia tietoja ja selvityksiä tukien hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta. Vastaava oikeus tietojen saantiin tukien saajilta tukien käytön osalta on kauppa- ja teollisuusministeriöllä sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksella.

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksella on oikeus pyynnöstä saada muulta viranomaiselta luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä koskeva, valvontavelvollisuuden hoitamiseksi tai tukihakemusten käsittelyä varten välttämätön tieto, joka muutoin olisi pidettävä salassa. Tiedon saantia koskevassa pyynnössä on yksilöitävä tarvittavat tiedot sekä niiden käyttötarkoitus. Näin saatua tietoa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin mihin sitä on pyydetty.

30 §

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavan salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tämän tai rakennerrahasto-ohjelman kansallisesta hallinnoinnista annetun lain (/) mukaista tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- ja am-

mattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa:

- 1) kauppa- ja teollisuusministeriölle sekä työvoima- ja elinkeinokeskukselle edellä mainittujen lakien mukaisten tehtävien suorittamista varten;
- 2) tukien vaikuttavuutta ja kilpailuvaikutuksia sekä muita tämän lain soveltamista koskevia tarpeellisia tutkimuksia tekeville tutkimusten suorittamista varten;
- 3) edellä 27 ja 28 §:ssä tarkoitettuja tarkastuksia suorittavalle muulle viranomaiselle tai ulkopuoliselle tilintarkastajalle; sekä
- 4) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

31 §

Kauppa- ja teollisuusministeriö sekä työvoima- ja elinkeinokeskus voivat liittää ehtoja myöntämäänsä tukeen, jos ehdot ovat tarpeen lain tavoitteiden vastaisten vaikutusten estämiseksi.

32 §

Jos muu kuin 33 §:ssä tarkoitettu tuensaaaja 6 §:ssä tarkoitettun tukipäätöksen tekemistä seuraavien viiden vuoden aikana tai tuen viimeistä maksatusta seuraavien kolmen vuoden aikana ilman pakottavaa syytä lopettaa tuen myöntämisen perusteena olevan toimintansa tai supistaa sitä olennaisesti, investointituki on määrättävä maksettavaksi takaisin osaksi tai kokonaan, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Edellä tarkoitetuista määräajoista sovelletaan sitä, joka ajallisesti ulottuu pidemmälle. Tuesta päätettäessä voidaan määräaikoja erityisestä syystä pidentää.

Jos 1 momentissa tarkoitettun tuen kohteena oleva muu kuin kiinteistöyhteisön tai kunnan omistama käyttöomaisuus tai sen osa taikka yrityksen liiketoiminta tai sen huomattava osa myydään tai muutoin luovutetaan 1 momentissa tarkoitettuna aikana toiselle eikä tilalle hankita uutta vastaavaa käyttöomaisuutta, tuki on määrättävä maksettavaksi takaisin osaksi tai kokonaan. Takaisinperimisestä voidaan kuitenkin luopua, jos tuen on katsottava siirtyneen toiselle yritykselle ja jos tuen siirtoa on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Jos tuen kohteena oleva kiinteistöyhteisön tai kunnan omistama käyttöomaisuus luovutetaan 1 momentissa tarkoitettuna aikana muulle kuin tässä laissa tarkoitettun tuen piiriin kuuluvalla yrityksellä, investointituki on maksettava takaisin kuuden kuukauden ku-

luessa luovutuksesta. Jos tässä momentissa tarkoitettun tuen myöntämisen perusteena olleissa olosuhteissa tapahtuu muu olennainen muutos sanottuna aikana, tuki voidaan määrätä maksettavaksi takaisin osaksi tai kokonaan.

Takaisin maksettavalle tuelle voidaan määrätä maksettavaksi tuen maksamispäivästä vuotuinen korko, joka kulloinkin vastaa peruskorkoa lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä. Jollei takaisin maksettavaa tukea makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, on sille maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan.

33 §

Jos sellaisen yrityksen, jonka 6 §:ssä tarkoitettua investointitukea sille myönnettäessä arvioidaan työllistävän yrittäjän lisäksi muita henkilöitä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavasti ja jolle myönnettävä investointituki on enintään 50 000 euroa, investointituen kohteena ollutta käyttöomaisuutta myydään tai muutoin luovutetaan tai käyttöomaisuus muutoin siirtyy toiselle tukipäätöksen tekemistä seuraavien viiden vuoden aikana tai tuen viimeistä maksatusta seuraavien kolmen vuoden aikana, eikä tilalle hankita uutta vastaavaa käyttöomaisuutta, investointituki on määrättävä kokonaan tai osaksi maksettavaksi takaisin. Edellä tarkoitetuista määräajoista sovelletaan sitä, joka ajallisesti ulottuu pidemmälle. Tuki voidaan jättää perimättä takaisin, jos käyttöomaisuuden myynti on aiheutunut yrittäjän työkyvyn menetyksestä tai muusta siihen verrattavasta pakottavasta syystä. Takaisinperimisestä voidaan myös luopua, jos tuen on katsottava siirtyneen toiselle yritykselle ja jos tuen siirtoa on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Jos 1 momentissa tarkoitettun investointituen kohteena ollut toiminta lopetetaan sanotussa momentissa tarkoitettuna aikana, voidaan tuki määrätä maksettavaksi takaisin kokonaan tai osaksi, jos se tuen käyttöön liittyvän erityisen syyn johdosta on aiheellista.

Takaisin maksettavalle määrälle on maksettava 32 §:n 4 momentin mukainen korko siitä lukien, kun 6 kuukautta on kulunut käyttöomaisuuden luovutus- tai siirtymispäivästä tai toiminnan lopettamispäivästä.

34 §

Jos tuensaaaja 13 §:ssä tarkoitettun tukipää-

töksen tekemistä seuraavien viiden vuoden aikana tai tuen viimeistä maksatusta seuraavien kolmen vuoden aikana myy tai muutoin luovuttaa tuen kohteena olevan käyttöomaisuuden tai sen osan toiselle, eikä tilalle hankita uutta vastaavaa käyttöomaisuutta, toimintaympäristötuki on vastaavalta osaltaan määrättävä maksettavaksi takaisin osaksi tai kokonaan. Edellä tarkoitetuista määrärajoista sovelletaan sitä, joka ajallisesti ulottuu pidemmälle. Takaisinperimisestä voidaan kuitenkin luopua, jos tuen on katsottava siirtyneen toiselle ja jos tuen siirtoa on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Takaisin maksettavalle tuelle perittävästä korosta on voimassa mitä 32 §:n 4 momentissa säädetään.

35 §

Tuki on joko kokonaan tai osaksi määrättävä maksettavaksi takaisin, jos tuen saaja on:

1) antanut tukea tai sen maksamista hakiessaan olennaisessa kohdassa väärän tiedon;

2) salannut tuen myöntämiseen tai maksamiseen olennaisesti vaikuttavia seikkoja;

3) kieltäytynyt antamasta tuen maksamista tai valvontaa varten tarvittavia tietoja, asiakirjoja tai muuta aineistoa taikka avustamasta tarpeellisessa määrin tarkastuksessa; tai

4) käyttänyt tuen muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty.

Takaisin maksettavalle tuelle on maksettava 32 §:n 4 momentin mukainen korko, minkä lisäksi voidaan määrätä maksettavaksi lisäkorkoa, jonka suuruus on korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettujen korkokannan ja mainitun koron erotus.

36 §

Jos 32 tai 33 §:ssä tarkoitettujen investointituen tai 34 §:ssä tarkoitettujen toimintaympäristötuen kohteena ollut käyttöomaisuus tuhoutuu vahinkotapahtuman yhteydessä sanotuissa pykälissä tarkoitettuna aikana, on mahdollisesta vakuutuskorvauksesta määrättävä maksettavaksi kauppa- ja teollisuusministeriölle se osa, joka vastaa tuen osuutta käyttöomaisuudesta sen hankintahetkellä. Maksuvelvollisuus voi kuitenkin olla enintään tuen suuruinen. Maksuvelvollisuudesta voidaan vapauttaa, jos tuhoutuneen käyttöomaisuuden tilalle hankitaan uutta vastaavaa käyttöomaisuutta. Tuelle asetetut ehdot koskevat tällöin tilalle hankittua omaisuutta.

37 §

Tuen takaisin maksamista koskevan päätöksen tekee 32 ja 35 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa kauppa- ja teollisuusministeriö ja 33 ja 34 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa tuen myöntänyt työvoima- ja elinkeinokeskus. Siltä osin kuin 36 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vahinkotapahtuman kohteena on 33 tai 34 §:ssä tarkoitettujen yritysten käyttöomaisuus, tuen takaisinmaksamista koskevan päätöksen tekee tuen myöntänyt työvoima- ja elinkeinokeskus ja muissa tapauksissa kauppa- ja teollisuusministeriö.

38 §

Kauppa- ja teollisuusministeriön ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen tämän lain nojalla tekemään hallintopäätökseen, lukuun ottamatta 32—36 §:ssä tarkoitettua päätöstä, ei saa hakea muutosta. Muutoksen hakemisesta tässä pykälässä tarkoitettuihin päätöksiin säädetään hallintolainkäyttölaissa (586/1996).

Valituksesta huolimatta voidaan 32—36 §:ssä tarkoitettu päätös panna täytäntöön, jollei tuomioistuimien toisin määrää.

39 §

Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston päätöksellä. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa työvoima- ja elinkeinokeskuksille tässä momentissa tarkoitettujen tukien tasapuolisen ja yhtenäisen käsittelyn kannalta tarpeellisia määräyksiä.

7 luku

Voimaantulosäännökset

40 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan yritystuesta 10 päivänä joulukuuta 1993 annettu laki (1136/1993) ja yritystuesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annettu valtioneuvoston päätös (1689/1993) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumottuja säädöksiä sekä niiden nojalla annettuja määräyksiä ja ohjeita sovelletaan kuitenkin edelleen niiden nojalla myönnettyihin avustuksiin. Tämän lain 27—30 §:ää sovelletaan kuitenkin myös kumotun lain nojalla tehtyihin tukipäätöksiin.

41 §

Tätä lakia sovelletaan työvoima- ja elinkeinokeskuksille ennen lain voimaantuloa tai sen jälkeen tulleiden hakemusten nojalla tämän lain voimaan tultua myönnettäviin tukiiin, joiden perusteena on ennen lain voimaantuloa tai sen jälkeen alkava investointi-, tuotanto- tai kehittämistoiminta.

Tukien myöntämispäätöksiä voidaan tämän lain nojalla tehdä vuoden 2006 loppuun asti. Tukien maksatuspäätöksiä Euroopan yhteisön rakennerahastoista tulevan rahoituksen

ja sitä vastaavan kansallisen rahoituksen osalta voidaan tehdä vuoden 2008 loppuun asti. Yksinomaan kansallista rahoitusta koskevia maksatuspäätöksiä voidaan tehdä tuen maksatusta koskevien päätösehtojen mukaisesti.

42 §

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Erkki Tuomioja*

